

LEGNICKIE WIADOMOŚCI DIECEZJALNE

PISMO URZĘDOWE
LEGNICKIEJ KURII BISKUPIEJ
ROK XXXII (2023) NR 4 (127)

październik – listopad – grudzień

ARCHIDIECEZJA WROCŁAWSKA

DIECEZJA ZIELONOGÓRSKO-GÓRZOWSKA

DIECEZJA ŚWIDNICKA

CZECHY

DIECEZJA HRADEC KRÁLOVÉ

DIECEZJA LITOMIERZYCE

NIEMCY

DIECEZJA DRESDEN-MEISSEN

DIECEZJA LEGNICKA

LEGNICKIE WIADOMOŚCI DIECEZJALNE

**Rok XXXII
październik – listopad – grudzień
Nr 4 (127)**

ISSN 1640-4092

Legnica 2023

Wydawca: Diecezja Legnicka, 59-220 Legnica, ul. Jana Pawła II nr 1, tel. 76 724 41 05
Redaktor: ks. Bogusław Drożdż
Redakcja techniczna: Anna Lichota
Mapka diecezji legnickiej: Maria Przystasz

SPIS TREŚCI

I. AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ

1. Orędzie Ojca Świętego Franciszka na XXXVIII Światowy Dzień Młodzieży 26 listopada 2023 r. 5
2. Orędzie Ojca Świętego Franciszka na XLVII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 2024 r. 12
3. Homilia podczas Mszy św. na rozpoczęcie XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów 4 października 2023 r. 23

II. AKTA EPISKOPATU POLSKI

4. List pasterski Episkopatu Polski zapowiadający ogólnopolskie obchody XXIII Dnia Papieskiego 29
5. Komunikat Rady KEP ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek 34
6. Słowo Komisji Wychowania Katolickiego KEP do katechetów i nauczycieli z okazji Dnia Edukacji Narodowej oraz 250. rocznicy powstania Komisji Edukacji Narodowej 35
7. List pasterski Konferencji Episkopatu Polski w 100. rocznicę śmierci służebnicy Bożej Jadwigi Zamoyskiej 37
8. Oświadczenie rzecznika KEP w związku z wątpliwościami dotyczącymi *Deklaracji Fiducia supplicans* o znaczeniu duszpasterskim błogosławieństw 43

III. AKTA BISKUPA LEGNICKIEGO

9. Dekret ustanawiający sanktuarium św. Maksymiliana
Marii Kolbego w Lubinie 47
10. Zaproszenie na spotkania rejonowe dla księży 48
11. Instrukcja w sprawie katolickiego pogrzebu i zarządzania
cmentarzami parafialnymi na terenie diecezji legnickiej 49
- Regulamin Cmentarza Parafialnego*
Parafii Rzymskokatolickiej 72

IV. AKTA LEGNICKIEJ KURII BISKUPIEJ

12. Wspomnienie o zmarłych księżach z diecezji legnickiej
- Śp. ks. Stanisław Kasper Stróżyński (1943-2023) 79
- Śp. ks. Marek Pluskota (1955-2023) 79
13. Zmiany wśród duchowieństwa 80
14. Inne zmiany 83
15. Informacja o karze kościelnej 84
16. Informacja o przeniesieniu do stanu świeckiego 86

I. AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ

1.

ORĘDZIE OJCA ŚWIĘTEGO FRANCISZKA NA XXXVIII ŚWIATOWY DZIEŃ MŁODZIEŻY 26 LISTOPADA 2023 R.

„WESELCIE SIĘ NADZIEJĄ” (RZ 12,12)

Drodzy Młodzi!

W sierpniu spotkałem się z setkami tysięcy waszych rówieśników z całego świata, zgromadzonych w Lizbonie na Światowych Dniach Młodzieży. W czasie pandemii, pośród tak wielu niepewności, żywiłszy nadzieję, że to wielkie święto spotkania z Chrystusem i młodymi ludźmi będzie mogło dojść do skutku. Ta nadzieja spełniła się i przerosła wszelkie oczekiwania wielu z nas tam obecnych – w tym także moje! Jakże piękne było nasze spotkanie w Lizbonie! Było ono prawdziwym doświadczeniem przemienienia, eksplozją światła i radości!

Na zakończenie Mszy św. na „Polu Łaski” wskazałem kolejny etap naszej międzykontynentalnej pielgrzymki: Seul w Korei w 2027 r. Ale wcześniej wyznaczyłem wam spotkanie w Rzymie, w 2025 r., z okazji Jubileuszu Młodzieży, gdzie również będziecie „pielgrzymami nadziei”.

Wy, młodzi, jesteście bowiem radosną nadzieją Kościoła i ludzkości, będącej nieustannie w drodze. Chciałbym wziąć was za rękę, żeby wraz z wami wędrować drogą nadziei. Chciałbym rozmawiać z wami o naszych radościach i nadziejach, ale także o smutku i lęku naszych serc i o cierpiącej ludzkości (por. Konst. duszp. *Gaudium et spes*, 1). W ciągu tych dwóch lat przygotowań do Jubileuszu będziemy najpierw rozważać Pawłowe wezwanie „Weselcie się nadzieją” (Rz 12,12),

a następnie pogłębimy słowa proroka Izajasza: „Ci, co zaufali Panu, biegną bez zmęczenia” (por. Iz 40,31).

Skąd bierze się ta radość?

„Weselcie się nadzieją” (Rz 12,12) jest wezwaniem św. Pawła skierowanym do wspólnoty w Rzymie, w czasie, gdy stawała ona czoła poważnym prześladowaniom. Istotnie, głoszona przez Apostoła „radość w nadziei” wypływa z tajemnicy paschalnej Chrystusa, z mocy Jego zmartwychwstania. Nie jest owocem ludzkiego wysiłku, talentu czy sztuki. Jest to radość płynąca ze spotkania z Chrystusem. Chrześcijańska radość pochodzi od samego Boga, ze świadomości, że jesteśmy przez Niego miłowani.

Benedykt XVI, zastanawiając się nad swoim doświadczeniem, podczas Światowych Dni Młodzieży w Madrycie w 2011 r., pytał: radość, „Skąd się bierze? Jak ją wytłumaczyć? Z pewnością istnieje wiele czynników, które oddziałują razem. Ale tym decydującym jest [...] pewność wypływająca z wiary: jestem chciany. Mam zadanie w historii. Jestem akceptowany, jestem miłowany”. I uściślał: „[...] w ostateczności potrzebujemy bezwarunkowej akceptacji. Jedynie jeśli Bóg mnie akceptuje, a ja nabieram co do tego pewności, wiem definitywnie: dobrze, że jestem. [...] Dobrze jest żyć jako osoba ludzka, także w trudnych czasach. Wiara czyni nas od wewnątrz radosnymi” (*Przemówienie do Kurii Rzymskiej*, 22 grudnia 2011 r.).

Gdzie jest moja nadzieja?

Młodość to czas pełen nadziei i marzeń, karmiących się pięknem, które wzbogaca nasze życie: wspaniałością stworzenia, relacjami z naszymi bliskimi i przyjaciółmi, przeżyciami artystycznymi i kulturalnymi, wiedzą naukową i techniczną, inicjatywami promującymi pokój, sprawiedliwość i braterstwo, i tak dalej. Jednak w dzisiejszych czasach, w życiu wielu osób, w tym także ludzi młodych, nadzieja zdaje się być wielką nieobecnością. Niestety, wielu waszych rówieśników, którzy doświadczają wojny, przemocy, zastraszania i różnych niedogodności, są nękani przez rozpacz, lęk i depresję. Czują się jakby zamknięci w mrocznym więzieniu, nie mogąc ujrzeć promieni słońca. Dramatycznie ukazuje to wysoki wskaźnik samobójstw wśród ludzi młodych

w różnych krajach. Jak w takiej sytuacji można doświadczyć radości i nadziei, o których mówi św. Paweł? Pojawia się raczej ryzyko, że zapanują rozpacz i myśl, że nie ma sensu czynić dobra, ponieważ nikt go nie rozpozna i nie doceni – tak, jak czytamy w Księdze Hioba: „Po cóż nadzieja, kto dojrzy nadziei mej przedmiot?” (Hi 17,15).

W obliczu dramatów ludzkości, a zwłaszcza cierpienia niewinnych, także i my, na wzór niektórych Psalmów, którymi się modlimy, pytamy Pana: „Dlaczego?”. I to my możemy stawać się częścią odpowiedzi, jakiej udzieli Bóg. My, stworzeni przez Niego na Jego obraz i podobieństwo, możemy być wyrazem Jego miłości, która rodzi radość i nadzieję nawet tam, gdzie wydaje się to niemożliwe. Przychodzi mi na myśl główny bohater filmu pt. „Życie jest piękne”. Młody ojciec, któremu z delikatnością i wyobraźnią udaje się przekształcić surową rzeczywistość w rodzaj przygody i zabawy, w ten sposób daje swojemu synowi „spojrzenie nadziei”, chroniąc go przed horrorem obozu koncentracyjnego, ocalając jego niewinność i nie dopuszczając do tego, aby ludzka niegodziwość skradła jego przyszłość. Ale nie chodzi tu jedynie o fikcyjne historie! Tę samą postawę widzimy bowiem w życiu wielu świętych, którzy byli świadkami nadziei nawet pośród najokrutniejszej ludzkiej niegodziwości. Myślmy o św. Maksymilianie Marii Kolbem, św. Józefinie Bakhicze czy błogosławionych małżonkach Józefie i Wiktorii Ulmach z siedmiorgiem ich dzieci.

Możliwość rozpalania nadziei w ludzkich sercach za sprawą chrześcijańskiego świadectwa, w mistrzowski sposób została ukazana w nauce św. Pawła VI, kiedy przypomniał nam: „[...] chrześcijanin albo grupa chrześcijan, którzy wpośród społeczności ludzkiej, w której żyją, [...] z własnej woli szerzą wiarę w pewne dobra duchowe, stojące wyżej ponad wartościami pospolitymi, oraz nadzieję w rzeczywistość niewidzialną, jakiej nawet odważna myśl wytworzyć nie może” (Adhort. apost. *Evangelii nuntiandi*, 21).

„Mała” nadzieja

Francuski poeta Charles Péguy, na początku swojego wiersza o nadziei mówi o trzech cnotach teologicznych – wierze, nadziei i miłości – jako o trzech wspólnie wędrujących siostrach:

„Malutka nadzieja kroczy między dwiema dorosłymi siostrami i nikt na nią nawet nie zwraca uwagi.

[...]

To ona, ta malutka wprawia wszystko w ruch.

Bo wiara widzi tylko to, co jest.

A ona widzi to, co będzie.

Miłość miłuje tylko to, co jest.

A ona kocha to, co będzie.

[...]

A w istocie to ona prowadzi tamte.

I je ciągnie.

I dzięki niej wszystko się porusza”.

(Przedśionek tajemnicy drugiej cnoty, przeł. Leon Zaręba, Kraków 2007, s. 40-43).

Ja również jestem przekonany o tym pokornym, „mniejszym”, ale fundamentalnym charakterze nadziei. Spróbujcie pomyśleć: jak moglibyśmy żyć bez nadziei? Jak wyglądałyby nasze dni? Nadzieja jest niezbędną dla codziennego życia.

Nadzieja, światło jaśniejące w nocy

W chrześcijańskiej tradycji Triduum Paschalnego, Wielka Sobota jest dniem nadziei. Pomiedzy Wielkim Piątkiem a Niedzielą Wielkanocną, jest ona pomostem między rozpaczą uczniów a ich radością paschalną. Jest miejscem, w którym rodzi się nadzieja. Tego dnia, Kościół w milczeniu upamiętnia zstąpienie Chrystusa do piekieł. Możemy to zobaczyć przedstawione na wielu ikonach, ukazujących nam Chrystusa jaśniejącego światłem, który zstępuje w najgłębsze ciemności i je przenika. Tak właśnie jest: Bóg nie tylko spogląda ze współczuciem na nasze obszary śmierci, nie tylko woła z oddali, lecz wkracza w nasze doświadczenia piekieł jako światło, które świeci w ciemności i je pokonuje (por. J 1,5). Dobrze to wyraża wiersz w południowoafrykańskim języku xhosa: „Nawet jeśli nadzieje się wyczerpały, tym wierszem rozbudzam nadzieję. Moja nadzieja się budzi, ponieważ pokładam nadzieję w Panu. Mam nadzieję, że się zjednoczymy! Trwajcie mocni w nadziei, bo pomyślny kres jest bliski”.

Jeśli się dobrze zastanowić, taka była nadzieja Dziewicy Maryi, trwającej mocno pod krzyżem Jezusa, pewnej, że „pomyślny kres” jest bliski. Maryja jest niewiastą nadziei, Matką nadziei. Na Kalwarii, „wbrew nadziei uwierzyła nadziei” (Rz 4,18), nie pozwoliła, aby zgasła w Jej sercu pewność zmartwychwstania zapowiedzianego przez Jej Syna. To Ona wypełnia milczenie Wielkiej Soboty miłosnym oczekiwaniem pełnym nadziei, zaszczepiając w uczniach pewność, że Jezus zwycięży śmierć i że zło nie będzie miało ostatniego słowa.

Chrześcijańska nadzieja nie jest łatwym optymizmem ani jakimś placebo dla naiwnych: to pewność, zakorzeniona w miłości i wierze, że Bóg nigdy nie zostawia nas samych i dotrzymuje obietnicy: „Chociażbym chodził ciemną doliną, zła się nie ulęknę, bo Ty jesteś ze mną” (Ps 23,4). Chrześcijańska nadzieja nie jest zaprzeczeniem cierpienia i śmierci, ale jest celebracją miłości Chrystusa Zmartwychwstałego, który jest zawsze z nami, nawet gdy zdaje się być daleko. „Sam Chrystus jest dla nas wspaniałym światłem nadziei i przewodnictwem w naszej nocy, ponieważ On jest «Gwiazdą świecącą, poranną»” (Adhort. apost. *Christus vivit*, 33).

Podsycanie nadziei

Odkąd została w nas rozpalona iskra nadziei, od czasu do czasu pojawia się zagrożenie, że zostanie ona stłumiona zmartwieniami, lękami i ciężarami codziennego życia. Tymczasem iskra potrzebuje powietrza, aby nadal świecić i odradzać się w wielkim ogniu nadziei. To właśnie delikatny powiew Ducha Świętego podsycą nadzieję. A my na różne sposoby możemy pomóc w jej podsycaniu.

Nadzieja jest podsycana przez modlitwę. Modląc się, zachowujemy i odnawiamy nadzieję. Modląc się, podtrzymujemy iskrę nadziei. „Modlitwa jest pierwszą siłą nadziei. Modlisz się, a nadzieja rośnie, trwa” (*Katecheza*, 20 maja 2020: *L'Osservatore Romano*, wyd. polskie, n. 6 (423)/2020, s. 13). Modlitwa jest jak wspinaczka wysokogórska: kiedy jesteśmy na ziemi, często nie widzimy słońca, ponieważ niebo jest pokryte chmurami. Ale jeśli wzniesiemy się ponad chmury, ogarnie nas światło i ciepło słońca; i w tym doświadczeniu odnajdujemy pewność, że słońce jest zawsze obecne, nawet gdy wszystko wydaje się szare.

Drodzy młodzi, kiedy otaczają was gęste mgły strachu, zwątpienia i ucisku, i nie widzicie już słońca, wybierajcie drogę modlitwy. Pamiętaj, że „jeśli nikt mnie już więcej nie słucha, Bóg mnie jeszcze słucha” (Benedykt XVI, Enc. *Spe salvi*, 32). Każdego dnia, w obliczu niepokojów, które nas atakują, poświęćmy czas na odpoczynek w Bogu: „Odpocznij jedynie w Bogu, duszo moja, bo od Niego pochodzi moja nadzieja” (Ps 62,6).

Nadzieja jest podsycana naszymi codziennymi wyborami. Zaproszenie do radowania się nadzieją, które św. Paweł kieruje do chrześcijan w Rzymie (por. Rz 12,12), wymaga bardzo konkretnych wyborów w codziennym życiu. Dlatego zachęcam was do wyboru stylu życia opartego na nadziei. Podam przykład: w mediach społecznościowych wydaje się, że łatwiej dzielić się złymi wiadomościami niż tymi, które niosą nadzieję. Dlatego składam wam konkretną propozycję: spróbujcie dzielić się słowem nadziei każdego dnia. Stańcie się siewcami nadziei w życiu waszych przyjaciół i wszystkich, którzy was otaczają. Bo rzeczywiście, „nadzieja jest pokorna i jest ona cnotą, którą się wypracowuje – powiedzmy to tak – każdego dnia; [...] każdego dnia trzeba sobie przypominać, że mamy zadatek, że to Duch, pracuje w nas w drobnych rzeczach” (*Homilia poranna*, 29 października 2019: „L'Osservatore Romano”, wyd. polskie, n. 12 (418)/2019, s. 34).

Zapalić pochodnię nadziei

Czasami wieczorem wychodzicie z przyjaciółmi i, jeśli jest ciemno, bierzecie smartfon i włączacie latarkę, żeby zapewnić światło. Na dużych koncertach tysiące z was porusza tymi nowoczesnymi latarkami w rytm muzyki, tworząc wspólną scenografię. W nocy światło sprawia, że widzimy rzeczy na nowo, że nawet z ciemności wyłania się oblicze piękna. Podobnie jest ze światłem nadziei, którym jest Chrystus. Dzięki Niemu, dzięki Jego zmartwychwstaniu zostaje rozświetlone nasze życie. Z Nim widzimy wszystko w nowym świetle.

Podobno, kiedy ludzie zwracali się do św. Jana Pawła II, aby porozmawiać z nim o jakimś problemie, jego pierwsze pytanie brzmiało: „A jak to wygląda w świetle wiary?”. Spojrzenie oświetlone nadzieją sprawia również, że rzeczy ukazują się w innym świetle. Zachęcam was zatem do przyjęcia tego spojrzenia w waszym codziennym życiu.

Chrześcijanin ożywiony Bożą nadzieją jest wypełniony inną radością; radością, która pochodzi z jego wnętrza. Wyzwania i trudności są i zawsze będą, ale jeśli jesteśmy obdarzeni nadzieją „pełną wiary”, stawiamy im czoła, wiedząc, że nie mają one ostatniego słowa, a my sami stajemy się, tym samym, małą pochodnią nadziei dla innych.

Również każdy z was może nią być, w takim stopniu, w jakim wasza wiara staje się konkretna, spójna z rzeczywistością i losami waszych braci i sióstr. Pomyślmy o uczniach Jezusa, którzy pewnego dnia na wysokiej górze ujrzeni Go jaśniejącego chwalebny światłem. Gdyby pozostali na górze, tylko oni przeżyliby ten piękny moment, ale inni pozostaliby z niego wykluczeni. Trzeba było, żeby zeszli na dół. Nie możemy uciekać od świata, ale musimy ukochać ten czas, w którym Bóg umieścił nas nie bez powodu. Możemy być szczęśliwi tylko wtedy, gdy będziemy dzielić się otrzymaną łaską z naszymi braćmi i siostrami, których Pan daje nam dzień po dniu.

Drodzy młodzi, nie bójcie się dzielić ze wszystkimi nadzieją i radością Chrystusa Zmartwychwstałego! Strzeżcie iskry, która została w was zapalona, ale jednocześnie nieście ją naprzód. Zobaczycie, że będzie wzrastała! Nie możemy zatrzymać chrześcijańskiej nadziei dla siebie, jako pięknego uczucia, ponieważ ona jest przeznaczona dla wszystkich. Bądźcie blisko zwłaszcza tych waszych przyjaciół, którzy na pozór się uśmiechają, ale w swoim wnętrzu płaczą, będąc ubogimi w nadzieję. Nie dajcie się zarazić obojętnością i indywidualizmem: pozostańcie otwarci, jako nurty, którymi może płynąć nadzieja Jezusa i rozprzestrzeniać się w środowiskach, w których żyjecie.

„Chrystus żyje. On jest naszą nadzieją, jest najpiękniejszą młodością tego świata!” (Adhort. apost. *Christus vivit*, 1). Tak pisałem do was prawie pięć lat temu, po Synodzie poświęconym młodzieży. Zachęcam was wszystkich, zwłaszcza osoby zaangażowane w duszpasterstwo młodzieży, do wzięcia do ręki Dokumentu Końcowego z 2018 r. i adhortacji apostolskiej *Christus vivit*. Nadszedł czas, aby wspólnie określić, w jakim miejscu się znajdujemy i z nadzieją zaangażować się na rzecz całkowitego przełożenia na praktykę tego niezapomnianego Synodu.

Zawierzmy całe nasze życie Maryi, Matce Nadziei. Ona uczy nas nosić w naszym wnętrzu Jezusa, naszą radość i nadzieję, i dawać Go

innym. Dobrej drogi, drodzy młodzi! Błogosławię was i towarzyszę wam w modlitwie. Wy także módlcie się za mnie!

Franciszek

W Rzymie, u św. Jana na Lateranie, 9 listopada 2023 r.,
w święto rocznicy poświęcenia bazyliki laterańskiej.

Źródło: https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/youth/documents/papa-francesco_20231109_messaggio-giovani_2023.html.

2.

ORĘDZIE OJCA ŚWIĘTEGO FRANCISZKA NA XLVII ŚWIATOWY DZIEŃ POKOJU 1 STYCZNIA 2024 R.

SZTUCZNA INTELIGENCJA I POKÓJ

Na początku Nowego Roku, czasu łaski, który Pan daje każdemu z nas, chciałbym zwrócić się do Ludu Bożego, narodów, głów państw i rządów, przedstawicieli różnych religii i społeczeństwa obywatelskiego oraz wszystkich mężczyzn i kobiet naszych czasów, aby złożyć najlepsze życzenia pokoju.

1. Postęp nauki i technologii jako droga do pokoju

Pismo Święte zaświadcza, że Bóg dał ludziom swego Ducha, aby posiadali „mądrość, rozum, wiedzę i znajomość wszelkiego rzemiosła” (Wj 35,31). Rozum jest wyrazem godności nadanej nam przez Stwórcę, który stworzył nas na swój obraz i podobieństwo (por. Rdz 1,26) i umożliwił nam odpowiadanie na Jego miłość poprzez wolność i poznanie. Nauka i technologia w szczególny sposób ukazują tę fundamentalnie relacyjną właściwość ludzkiego rozumu: są one niezwykle wspaniałymi wytworami jego potencjału twórczego.

W *Konstytucji duszpasterskiej Gaudium et spes* Sobór Watykański II potwierdził tę prawdę, oświadczając, że „człowiek zawsze starał się

dynamiczniej rozwijać swoje życie dzięki własnej pracy i uzdolnieniom duchowym¹. Kiedy ludzie, „za pomocą środków technicznych”, dążą do tego, aby ziemia „stawała się mieszkaniem godnym całej rodziny ludzkiej”², działają zgodnie z planem Boga i współpracują z Jego wolą, aby dokończyć dzieło stworzenia i szerzyć pokój między narodami. Także postęp nauki i techniki, o ile przyczynia się do lepszego porządku społeczności ludzkiej, do rozwoju wolności i braterskiej komunii, prowadzi w ten sposób do udoskonalenia człowieka i przemiany świata.

Słusznie cieszymy się i jesteśmy wdzięczni za niezwykle zdobycze nauki i techniki, dzięki którym zażegnano niezliczone bolączki, które trapiły ludzkie życie i powodowały wielkie cierpienia. Jednocześnie postęp technologiczno-naukowy, umożliwiając sprawowanie niespotykanej dotąd kontroli nad rzeczywistością, oddaje w ludzkie ręce szeroki wachlarz możliwości, z których pewne mogą stanowić zagrożenie dla ludzkiego przetrwania i niebezpieczeństwo dla wspólnego domu³.

Znaczący postęp nowych technologii informacyjnych, zwłaszcza w sferze cyfrowej, stwarza zatem fascynujące szanse i poważne zagrożenia, z ogromnymi konsekwencjami dla dążenia do sprawiedliwości i zgody między ludźmi. Należy zatem zadać kilka pilnych pytań. Jakie będą średnio- i długoterminowe konsekwencje nowych technologii cyfrowych? I jaki wpływ będą one miały na życie jednostek i społeczeństwa, na międzynarodową stabilność i pokój?

2. Przyszłość sztucznej inteligencji między obietnicami a zagrożeniami

Postęp w informatyce i rozwój technologii cyfrowych w minionych dekadach już zaczęły powodować głębokie przemiany w globalnym społeczeństwie i jego dynamice. Nowe narzędzia cyfrowe zmieniają oblicze komunikacji, administracji publicznej, edukacji, konsumpcji, interakcji osobistych i niezliczonych innych aspektów codziennego życia.

Ponadto technologie wykorzystujące różnorodne algorytmy mogą wydobywać z cyfrowych śladów pozostawionych w Internecie dane, które pozwalają kontrolować nawyki mentalne i relacyjne ludzi w celach komercyjnych lub politycznych, często bez ich wiedzy,

ograniczając ich świadome korzystanie z wolności wyboru. Rzeczywiście, w przestrzeni takiej jak *sieć*, charakteryzującej się nadmiarem informacji, mogą one kształtować przepływ danych zgodnie z kryteriami wyboru, które nie zawsze są zauważane przez użytkownika.

Musimy pamiętać, że badania naukowe i innowacje technologiczne nie są oderwane od rzeczywistości i „neutralne”⁴, lecz podlegają wpływom kulturowym. Jako że są one w pełni działaniami ludzkimi, to wybierane przez nie kierunki odzwierciedlają wybory uwarunkowane wartościami osobistymi, społecznymi i kulturowymi każdej epoki. Odnosi się to także do osiągniętych przez nie rezultatów: właśnie dlatego, że są one wynikiem specyficznie ludzkiego podejścia do otaczającego świata, zawsze mają wymiar etyczny, ściśle związany z decyzjami tych, którzy projektują eksperymenty i ukierunkowują produkcję ku określonym celom.

Dotyczy to również form sztucznej inteligencji. Jak dotąd w świecie nauki i technologii nie ma jednoznacznej jej definicji. Sam termin, który wszedł już do języka potocznego, obejmuje różnorodność nauk, teorii i technik mających na celu sprawienie, by maszyny odtwarzały lub naśladowały w swoim działaniu zdolności poznawcze istot ludzkich. Mówienie w liczbie mnogiej o „formach inteligencji” może pomóc podkreślić nade wszystko niemożliwą do pokonania rozbieżność istniejącą między tymi systemami, niezależnie od tego, jak niesamowite i potężne mogą one być, a osobą ludzką: są one w ostatecznym rachunku „fragmentaryczne” w tym sensie, że mogą naśladować lub odtwarzać tylko niektóre funkcje ludzkiej inteligencji. Użycie liczby mnogiej podkreśla również, że te urządzenia, bardzo różniące się między sobą, powinny być zawsze traktowane jako „systemy socjotechniczne”. Istotnie, ich wpływ, niezależnie od technologii podstawowej, zależy nie tylko od ich zaprojektowania, lecz także od celów i interesów tych, którzy je posiadają i tych, którzy je rozwijają, a także od sytuacji, w jakich są używane.

Sztuczna inteligencja musi być zatem rozumiana jako plejada różnych rzeczywistości i nie możemy zakładać *a priori*, że jej rozwój wnieście dobroczynny wkład dla przyszłości ludzkości i dla pokoju między narodami. Taki pozytywny skutek będzie możliwy tylko wtedy, gdy okażemy się zdolni do odpowiedzialnego działania i poszanowania

podstawowych wartości ludzkich, takich jak „inkluzywność, transparenca, bezpieczeństwo, bezstronność, poufność i rzetelność”⁵.

Nie wystarczy również zakładać, że osoby projektujące algorytmy i technologie cyfrowe będą działać w sposób etyczny i odpowiedzialny. Konieczne jest wzmocnienie lub, w razie potrzeby, utworzenie organów powołanych do badania pojawiających się kwestii etycznych i ochrony praw osób korzystających z form sztucznej inteligencji lub znajdujących się pod ich wpływem⁶.

Ogromnej ekspansji technologii musi zatem towarzyszyć stosowna formacja w zakresie odpowiedzialności za jej rozwój. Wolność i pokojowe współistnienie są zagrożone wówczas, gdy ludzie ulegają pokusie egoizmu, korzyści osobistej, żądzy zysku i pragnienia władzy. Mamy zatem obowiązek poszerzyć nasze spojrzenie i ukierunkować badania techniczno-naukowe na dążenie do pokoju i dobra wspólnego, w służbie integralnego rozwoju człowieka i wspólnoty⁷.

Przyrodzona godność każdej osoby i braterstwo, które łączy nas jako członków jednej rodziny ludzkiej, muszą leżeć u podstaw rozwoju nowych technologii i służyć jako bezdyskusyjne kryteria ich oceny przed ich wykorzystaniem, tak aby postęp cyfrowy mógł odbywać się z poszanowaniem sprawiedliwości i przyczyniać się do sprawy pokoju. Rozwój technologiczny, który nie prowadzi do poprawy jakości życia całej ludzkości, a wręcz przeciwnie, pogłębia nierówności i konflikty, nigdy nie może być uznany za prawdziwy postęp⁸.

Sztuczna inteligencja będzie zyskiwać na znaczeniu. Wyzwania, jakie stawia, mają charakter techniczny, ale także antropologiczny, edukacyjny, społeczny i polityczny. Obiecuje ona na przykład oszczędność nakładów pracy, bardziej wydajną produkcję, sprawniejszy transport i bardziej dynamiczne rynki, a także rewolucję w gromadzeniu, organizacji i procesach weryfikacji danych. Musimy być świadomi zachodzących gwałtownych przemian i zarządzać nimi w sposób, który chroni podstawowe prawa człowieka, z poszanowaniem instytucji i przepisów, które promują jego integralny rozwój. Sztuczna inteligencja powinna służyć najlepszemu ludzkiemu potencjałowi i naszym najbardziej wzniosłym aspiracjom, a nie z nimi konkurować.

3. *Technologia przyszłości: maszyny, które same się uczą*

W swoich różnorodnych formach sztuczna inteligencja, oparta na technikach uczenia automatycznego (*machine learning*), choć wciąż znajduje się na etapie pionierskim, już wprowadza znaczące zmiany w tkance społeczeństw, wywierając głęboki wpływ na kultury, zachowania społeczne i budowanie pokoju.

Rozwój, taki jak *machine learning* lub głębokie uczenie (*deep learning*), rodzi pytania, które wykraczają poza sferę technologii i inżynierii i mają związek ze zrozumieniem, ściśle połączonym z sensem ludzkiego życia, podstawowymi procesami poznawczymi i zdolnością umysłu do dotarcia do prawdy.

Na przykład zdolność niektórych urządzeń do tworzenia spójnych składniowo i semantycznie tekstów nie jest gwarancją rzetelności. Mówi się, że są one w stanie „oszałamiać”, to znaczy generować stwierdzenia, które na pierwszy rzut oka wydają się wiarygodne, ale w rzeczywistości są bezpodstawne lub zdradzają uprzedzenia. Stanowi to poważny problem, gdy sztuczna inteligencja jest wykorzystywana w kampaniach dezinformacyjnych, które rozpowszechniają fałszywe wiadomości i prowadzą do rosnącej nieufności wobec środków przekazu. Poufność, posiadanie danych i własność intelektualna to inne obszary, w których omawiane technologie stwarzają poważne zagrożenia, do których dochodzą dalsze negatywne konsekwencje ich niewłaściwego wykorzystania, takie jak: dyskryminacja, ingerencja w procesy wyborcze, szerzenie się modelu społeczeństwa, które monitoruje i kontroluje ludzi, wykluczenie cyfrowe i pogłębianie się indywidualizmu coraz bardziej oderwanego od zbiorowości. Wszystkie te czynniki mogą podsycać konflikty i utrudniać pokój.

4. *Znaczenie ograniczeń w paradygmacie technokratycznym*

Nasz świat jest zbyt rozległy, różnorodny i złożony, by można go było w pełni poznać i sklasyfikować. Ludzki umysł nigdy nie będzie w stanie wyczerpać jego bogactwa, nawet z pomocą najbardziej zaawansowanych algorytmów. Nie oferują one bowiem gwarantowanych prognoz przyszłości, a jedynie statystyczne przybliżenia. Nie wszystko można przewidzieć, nie wszystko można obliczyć; w końcu „rzeczywistość przewyższa ideę”⁹ i bez względu na to, jak wspaniałe mogą być

nasze zdolności obliczeniowe, zawsze pozostanie niedostępna reszta, która wymyka się wszelkim próbom kwantyfikacji.

Ponadto duża ilość danych analizowanych przez sztuczne inteligencje nie jest sama w sobie gwarancją bezstronności. Kiedy algorytmy ekstrapolują informacje, zawsze istnieje ryzyko, że je wypaczą, powielając niesprawiedliwości i uprzedzenia środowisk, z których pochodzą. Im bardziej stają się szybsze i złożone, tym trudniej zrozumieć, dlaczego wyprodukowały określony rezultat.

Maszyny inteligentne mogą wykonywać przypisane im zadania z coraz większą wydajnością, ale cel i znaczenie ich działań będą nadal określane lub umożliwiane przez ludzi posiadających własny świat wartości. Istnieje ryzyko, że kryteria stojące za niektórymi wyborami staną się mniej jasne, że odpowiedzialność za podejmowanie decyzji zostanie ukryta, a producenci mogą uchylać się od obowiązku działania dla dobra wspólnoty. W pewnym sensie sprzyja temu system technokratyczny, który sprzymierza ekonomię z technologią i nadaje przywilej dla kryterium wydajności, ignorując wszystko, co nie jest związane z jego doraźnymi korzyściami¹⁰.

Powinno to nas skłonić do refleksji nad aspektem, który jest bardzo często pomijany w dzisiejszej mentalności technokratycznej i wydajnościowej, jako decydujący dla rozwoju osobistego i społecznego: „poczucie ograniczeń”. Istocie ludzkiej, z definicji śmiertelnej, gdy myśli o przekroczeniu, dzięki technologii, wszelkich ograniczeń, grozi, iż będąc ogarniętą obsesją kontrolowania wszystkiego, utraci kontrolę nad sobą; w poszukiwaniu absolutnej wolności wpadnie w spiralę dyktatury technologicznej. Rozpoznanie i zaakceptowanie własnej ograniczoności jako stworzenia jest dla człowieka niezbędnym warunkiem osiągnięcia pełni, a raczej przyjęcia jej w darze. Natomiast w ideologicznym kontekście paradygmatu technokratycznego, ożywionego prometejskim założeniem samowystarczalności, nierówności mogą rosnąć nieproporcjonalnie, a wiedza i bogactwo gromadzić się w rękach nielicznych, z poważnym zagrożeniem dla społeczeństw demokratycznych i pokojowego współistnienia¹¹.

5. Gorące tematy dla etyki

W przyszłości, wiarygodność osoby ubiegającej się o kredyt, przydatność danej osoby do pracy, prawdopodobieństwo recydywy osoby skazanej lub prawo do otrzymania azylu politycznego, lub pomocy społecznej mogą być determinowane przez systemy sztucznej inteligencji. Brak zróżnicowanych poziomów mediacji, które wprowadzają te systemy, jest szczególnie narażony na formy uprzedzeń i dyskryminacji: błędy systemowe mogą się łatwo mnożyć, powodując nie tylko niesprawiedliwość w indywidualnych przypadkach, ale także, poprzez efekt domina, rzeczywiste formy nierówności społecznej.

Co więcej, czasami formy sztucznej inteligencji wydają się zdolne do wpływania na decyzje jednostek, poprzez z góry określone opcje związane z bodźcami i środkami odstrasżającymi lub poprzez systemy regulujące osobiste wybory w oparciu o organizację informacji. Te formy manipulacji lub kontroli społecznej wymagają uwagi i starannego nadzoru oraz pociągają za sobą wyraźną odpowiedzialność prawną ze strony producentów, tych, którzy je stosują oraz władz rządowych.

Poleganie na procesach automatycznych, które kategoryzują jednostki, na przykład poprzez wszechobecne wykorzystanie nadzoru lub przyjęcie systemów kredytu społecznego, może mieć również głębokie reperkusje dla tkanki obywatelskiej, ustanawiając niewłaściwe klasyfikacje wśród obywateli. Te sztuczne procesy klasyfikacji mogą również prowadzić do konfliktów władzy, ponieważ dotyczą nie tylko odbiorców wirtualnych, ale także osób z krwi i kości. Fundamentalny szacunek dla godności ludzkiej postuluje odrzucenie tego, aby utożsamiano wyjątkowość osoby ze zbiorem danych. Nie można pozwolić algorytmom: określać sposobu, w jaki rozumiemy prawa człowieka, odkładać na bok podstawowych wartości współczucia, miłosierdzia i przebaczenia lub eliminować możliwość, aby jednostka się zmieniła i pozostawiła przeszłość za sobą.

W tym kontekście nie możemy nie rozważyć wpływu nowych technologii w sferze zatrudnienia: prace, które kiedyś były wyłączną domeną siły roboczej, są szybko wchłaniane przez przemysłowe zastosowania sztucznej inteligencji. Również w tym przypadku istnieje znaczne ryzyko nieproporcjonalnej przewagi nielicznych, kosztem zubożenia wielu. Poszanowanie godności pracowników i znaczenie zatrudnienia

dla dobrobytu ekonomicznego osób, rodzin i społeczeństw, bezpieczeństwo pracy i sprawiedliwe płace powinny być wysokim priorytetem dla wspólnoty międzynarodowej, ponieważ te formy technologii przenikają coraz głębiej do miejsc pracy.

6. *Czy przekazujemy miecze na lemieszce?*

W dzisiejszych czasach, patrząc na otaczający nas świat, nie sposób uciec od poważnych kwestii etycznych związanych z przemysłem zbrojeniowym. Możliwość prowadzenia operacji wojskowych za pomocą systemów zdalnie sterowanych doprowadziła do zmniejszenia percepcji zniszczeń, jakie one powodują i odpowiedzialności za ich użycie, przyczyniając się do jeszcze zimniejszego i bardziej oderwanego podejścia do ogromnej tragedii wojny. Badania nad nowymi technologiami w dziedzinie tak zwanych „śmiercionośnych autonomicznych systemów uzbrojenia”, w tym nad wykorzystaniem wojennym sztucznej inteligencji, stanowią poważny problem etyczny. Autonomiczne systemy uzbrojenia nigdy nie mogą być podmiotami odpowiedzialnymi moralnie: unikalna ludzka zdolność do moralnej oceny i etycznego podejmowania decyzji jest czymś więcej niż złożonym zestawem algorytmów, a zdolności tej nie można sprowadzać do programowania maszyny, która, choć „inteligentna”, nadal jest maszyną. Z tego powodu konieczne jest zapewnienie odpowiedniego, znaczącego i spójnego ludzkiego nadzoru nad systemami uzbrojenia.

Nie możemy również lekceważyć potencjalnego ryzyka, że wyrafinowana broń wpadnie w niepowołane ręce, ułatwiając na przykład ataki terrorystyczne lub ingerencje mające na celu destabilizację prawowitych instytucji rządowych. Krótko mówiąc, świat naprawdę nie potrzebuje nowych technologii przyczyniających się do nieuczciwego rozwoju rynku i handlu bronią, promujących szaleństwo wojny. Czyniąc w ten sposób, nie tylko inteligencja, ale samo serce człowieka będzie narażone na ryzyko, że stanie się coraz bardziej „sztuczne”. Najbardziej zaawansowane aplikacje techniczne nie powinny być wykorzystywane do ułatwiania brutalnego rozwiązywania konfliktów, lecz do przygotowywania drogi do pokoju.

Z bardziej pozytywnej perspektywy, gdyby sztuczna inteligencja została wykorzystana do promowania integralnego rozwoju człowieka,

mogłaby wprowadzić znaczące innowacje w rolnictwie, edukacji i kulturze, poprawić standardy życia całych narodów i ludów oraz przyczynić się do wzrostu ludzkiego braterstwa i przyjaźni społecznej. Ostatecznie to, w jaki sposób wykorzystamy ją do włączenia najmniejszych, czyli naszych najsłabszych i najbardziej potrzebujących braci i sióstr, jest miarą ukazującą nasze człowieczeństwo.

Ludzkie spojrzenie i pragnienie lepszej przyszłości dla naszego świata prowadzą do potrzeby interdyscyplinarnego dialogu, mającego na celu etyczny rozwój algorytmów – *algor-etykę* – w którym wartości kierowałyby drogami nowych technologii¹². Kwestie etyczne powinny być brane pod uwagę od samego początku badań, a także na etapie testowania, projektowania, produkcji, dystrybucji i wprowadzenia na rynek. Jest to podejście etyki projektowania, w którym instytucje edukacyjne i decydenci mają do odegrania istotną rolę.

7. Wyzwania dla edukacji

Rozwój technologii, która szanuje i służy ludzkiej godności, ma wyraźne implikacje dla instytucji edukacyjnych i świata kultury. Zwielokrotniając możliwości komunikacji, technologie cyfrowe umożliwiły spotkania na nowe sposoby. Istnieje jednak potrzeba stałej refleksji nad rodzajem relacji, do których nas kierują. Młodzi dorastają w środowiskach kulturowych przenikniętych technologią, co nie może nie budzić wątpliwości w zakresie metod nauczania i formacji.

Edukacja w zakresie korzystania z form sztucznej inteligencji powinna mieć na celu przede wszystkim promowanie krytycznego myślenia. Konieczne jest, aby użytkownicy w każdym wieku, a zwłaszcza ludzie młodzi, rozwijali umiejętność świadomego i wnikliwego korzystania z danych i treści gromadzonych w *sieci* lub tworzonych przez systemy sztucznej inteligencji. Szkoły, uniwersytety i towarzystwa naukowe są wezwane do pomocy studentom i profesjonalistom w uwzględnieniu społecznych i etycznych aspektów rozwoju i wykorzystania technologii.

Formacja, w zakresie korzystania z nowych narzędzi komunikacji, powinna uwzględniać nie tylko dezinformację, fałszywe wiadomości (tzw. *fake news*), ale także niepokojące odradzanie się „dawnych obaw, które [...] potrafiły się ukryć i umocnić swoją pozycję za nowymi

technologiami”¹³. Niestety, po raz kolejny musimy walczyć z „pokusą tworzenia kultury murów, wznoszenia murów [...], aby uniemożliwić [...] spotkanie z innymi kulturami, z innymi ludźmi”¹⁴ oraz rozwój pokojowego i braterskiego współistnienia.

8. *Wyzwania dla rozwoju prawa międzynarodowego*

Globalny zasięg sztucznej inteligencji jasno pokazuje, że oprócz odpowiedzialności suwerennych państw za regulowanie jej wykorzystania we własnym kraju, decydującą rolę w zawieraniu porozumień wielostronnych oraz koordynowaniu ich stosowania i wdrażania mogą odegrać organizacje międzynarodowe¹⁵. W związku z tym zachęcam Wspólnotę Narodów, aby – zjednoczona – pracowała w celu przyjęcia wiążącego traktatu międzynarodowego, regulującego rozwój i wykorzystanie sztucznej inteligencji w jej różnorodnych formach. Celem regulacji powinno być, oczywiście, nie tylko zapobieganie złym praktykom, ale także zachęcanie do dobrych praktyk, stymulowanie nowych i kreatywnych koncepcji oraz ułatwianie inicjatyw osobistych i zbiorowych¹⁶.

W ostatecznym rachunku, w poszukiwaniu modeli regulacyjnych, które mogłyby zapewnić twórcom technologii cyfrowych pewien przewodnik etyczny, konieczne jest wskazanie ludzkich wartości, które powinny leżeć u podstaw wysiłków społeczeństw na rzecz sformułowania, przyjęcia i zastosowania niezbędnych ram prawnych. Prace redakcyjne nad wytycznymi w zakresie etyki, dotyczącymi produkcji form sztucznej inteligencji nie mogą pomijać głębszych kwestii odnoszących się do sensu ludzkiego istnienia, ochrony podstawowych praw człowieka oraz dążenia do sprawiedliwości i pokoju. Ten proces etycznego i prawnego rozeznania może okazać się cenną okazją do wspólnej refleksji nad rolą, jaką technologia powinna odgrywać w naszym życiu indywidualnym i wspólnotowym, oraz w jaki sposób jej wykorzystanie może przyczynić się do stworzenia bardziej sprawiedliwego i humanitarnego świata. Z tego powodu w debatach na temat regulacji sztucznej inteligencji powinny być brane pod uwagę głosy wszystkich zainteresowanych stron, w tym ubogich, wykluczonych i innych, którzy często pozostają nieusłyszani w globalnych procesach decyzyjnych.

* * *

Mam nadzieję, że ta refleksja zachęci do uczynienia wszystkiego, aby postępy w rozwoju form sztucznej inteligencji w ostateczności służyły sprawie ludzkiego braterstwa i pokoju. Nie jest to odpowiedzialność nielicznych, lecz całej rodziny ludzkiej. Pokój jest bowiem owocem relacji, które uznają i akceptują drugiego człowieka w jego niezbywalnej godności, a także owocem współpracy i zaangażowania w dążeniu do integralnego rozwoju wszystkich osób i wszystkich narodów.

Na początku Nowego Roku modłę się, aby szybki rozwój form sztucznej inteligencji nie powiększył zbyt wielu nierówności i niesprawiedliwości już obecnych na świecie, ale przyczynił się do zakończenia wojen i konfliktów oraz złagodzenia wielu form cierpienia, które dotyczą rodzinę ludzką. Oby chrześcijanie, wyznawcy różnych religii oraz mężczyźni i kobiety dobrej woli zgodnie współpracowali, żeby wykorzystać szanse i sprostać wyzwaniom stawianym przez rewolucję cyfrową oraz przekazać przyszłym pokoleniom bardziej solidarny, sprawiedliwy i pokojowy świat.

Franciszek

Watykan, 8 grudnia 2023 r.

Przypisy

¹ Sobór Wat. II, Konstytucja duszp. o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 33.

² *Tamże*, 57.

³ Por. Enc. *Laudato si'* (24 maja 2015), 104.

⁴ *Tamże*, 114.

⁵ *Udienza ai partecipanti all'Incontro „Minerva Dialogues”* (27 marzo 2023).

⁶ Por. *tamże*.

⁷ Por. *Messaggio al Presidente Esecutivo del „World Economic Forum” a Davos-Klosters* (12 gennaio 2018).

⁸ Por. Enc. *Laudato si'*, 194; *Discorso ai partecipanti al Seminario „Il bene comune nell'era digitale”* (27 settembre 2019).

⁹ Adhort. apost. *Evangelii gaudium* (24 listopada 2013), 233.

¹⁰ Por. Enc. *Laudato si'*, 54.

¹¹ Por. *Discorso ai partecipanti alla Plenaria della Pontificia Accademia per la Vita* (28 febbraio 2020).

¹² Por. *tamże*.

¹³ Enc. *Fratelli tutti* (3 października 2020), 27.

¹⁴ *Tamże*.

¹⁵ Por. *tamże*, 170-175.

¹⁶ Por. Enc. *Laudato si'*, 177.

Źródło: <https://www.vatican.va/content/francesco/pl/messages/peace/documents/20231208-messaggio-57giornatamondiale-pace2024.html>.

3.

HOMILIA PODCZAS MSZY ŚW. NA ROZPOCZĘCIE XVI ZWYCZAJNEGO ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SYNODU BISKUPÓW 4 PAŹDZIERNIKA 2023 R.

SYNOD NIE JEST ZGROMADZENIEM PARLAMENTARNYM, ALE ZWOŁANIEM W DUCHU

Ewangelię, której wysłuchaliśmy, poprzedza opis trudnego momentu w misji Jezusa, który moglibyśmy określić jako „przygnębienie duszpasterskie” – Jan Chrzciciel wątpi, czy jest On naprawdę Mesjaszem; wiele miast, przez które przechodził, mimo cudów, których dokonał, nie nawróciło się; ludzie oskarżają Go o to, że jest żarłokiem i pijakiem, chociaż nieco wcześniej skarżyli się na Jana Chrzciciela, że jest zbyt surowy (por. Mt 11,2-24). Widzimy jednak, że Jezus nie daje się ogarnąć smutkowi, lecz wznosi oczy ku niebu i błogosławi Ojca, ponieważ objawił prostaczkom tajemnice królestwa Bożego: „Wysławiam Cię, Ojczy, Panie nieba i ziemi, że zakryłeś te rzeczy przed mądrymi i roztroprnymi, a objawiłeś je prostaczkom” (Mt 11,25). W chwili przygnębienia zatem *spojrzenie Jezusa zdolne jest patrzeć dalej* – wychwala On mądrość Ojca i jest w stanie dostrzec ukryte dobro, które rośnie, ziarno Słowa przyjęte przez ludzi prostych, światło królestwa Bożego, które przebija się nawet w nocy.

Drodzy bracia kardynałowie, bracia biskupi, siostry i bracia, jesteśmy na otwarciu Zgromadzenia Synodalnego. I nie potrzebujemy spojrzenia czysto przyziemnego, na które składają się ludzkie strategie, kalkulacje polityczne czy walki ideologiczne – czy Synod pozwoli na to czy tamto, otworzy te czy inne drzwi – to nie jest potrzebne. Nie jesteśmy tu po to, by prowadzić obrady parlamentarne czy opracowywać plan reform. Synod, drodzy bracia i siostry, nie jest parlamentem. Protagonistą jest Duch Święty. Nie. Nie jesteśmy tutaj, aby tworzyć parlament, ale aby podążać razem, ze spojrzeniem Jezusa, który *błogosławi* Ojca i *przyjmuje* utrudzonych i uciśnionych. Zaczniemy zatem od spojrzenia Jezusa, które jest *spojrzeniem błogosławiącym i przyjmującym*.

1. Przyjrzyjmy się pierwszemu aspektowi – *spojrzenie błogosławiące*. Chrystus, chociaż doświadczył odrzucenia i widział wokół siebie tak wielką zatwardziałość serca, nie ulega rozczarowaniu, nie staje się zgorzkniały, nie przestaje wielbić. Jego serce, opierające się na prymacie Ojca, pozostaje pogodne nawet podczas burzy.

To błogosławiące spojrzenie Pana zachęca także nas, abyśmy byli Kościołem, który z radosnym duchem kontempluje Boże działanie i rozeznaje teraźniejszość; który pośród wzburzonych fal naszych czasów nie traci ducha, nie szuka ideologicznych wybiegów, nie chowa się za nabytymi przekonaniem, nie godzi się na wygodne rozwiązania, nie pozwala, by świat dyktował swój program. Jest to duchowa mądrość Kościoła, którą św. Jan XXIII podsumował pogodnie: „Konieczne jest przede wszystkim, aby Kościół nie odwracał wzroku od świętego dziedzictwa prawdy, otrzymanego od Ojców; a zarazem musi patrzeć na teraźniejszość, która przyniosła nowe sytuacje i nowe sposoby życia, i otworzyła nowe drogi dla apostołstwa” (przemówienie na uroczyste otwarcie Soboru Powszechnego Watykańskiego II, 11 października 1962 r.).

Błogosławiące spojrzenie Jezusa zachęca nas, abyśmy byli Kościołem, który nie podejmuje dzisiejszych wyzwań i problemów w duchu podziałów i konfliktów, ale przeciwnie, kieruje spojrzenie ku Bogu, który jest komunią, i z podziwem oraz pokorą błogosławi Go i wielbi, uznając za swojego jedyne Pana. Należymy do Niego i – pamiętajmy o tym – istniejemy tylko po to, by nieść Go światu. Jak nam powiedział apostoł Paweł, nie mamy innej „chluby, jak tylko z krzyża Pana naszego

Jezusa Chrystusa” (Ga 6,14). To wystarczy, On nam wystarczy. Nie chcemy ziemskiej chwały, nie chcemy stawać się pięknymi w oczach świata, ale docierać do niego z pociechą Ewangelii, aby lepiej dawać świadectwo, i wszystkim, o nieskończonej miłości Boga. Istotnie, jak stwierdził Benedykt XVI, przemawiając do zgromadzenia synodalnego: „Przed nami stoi pytanie: Bóg przemówił, naprawdę przerwał wielkie milczenie, objawił się, ale w jaki sposób możemy przybliżyć tę rzeczywistość dzisiejszemu człowiekowi, żeby stała się zbawieniem?” (rozważanie na rozpoczęcie I kongregacji generalnej XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów, 8 października 2012 r., w: „L’Osservatore Romano”, wyd. polskie, nr 11/2012, s. 21). Jest to pytanie fundamentalne. I to jest podstawowe zadanie Synodu: ponownie skupić nasze spojrzenie na Bogu, aby być Kościołem, który spogląda na ludzkość z miłosierdziem. Kościołem zjednoczonym i braterskim – a przynajmniej, który stara się być zjednoczony i braterski – który słucha i rozmawia; Kościołem, który błogosławi i dodaje otuchy, który pomaga szukającym Pana, który zbawiennie porusza obojętnych, który otwiera drogi, aby wprowadzać ludzi w piękno wiary. Kościołem, w którego centrum jest Bóg, i dlatego nie dzieli się wewnętrznie i nigdy nie jest surowy na zewnątrz. Kościołem, który podejmuje ryzyko z Jezusem. Takiego Kościoła, swojej Oblubienicy, pragnie Jezus.

2. Po tym spojrzeniu błogosławiącym kontemplujemy *przyjmujące spojrzenie* Chrystusa. Podczas gdy ci, którzy uważają siebie za mądrych, nie potrafią rozpoznać dzieła Bożego, On raduje się w Ojcu, ponieważ objawia się maluczkim, prostym, ubogim w duchu. Kiedyś w pewnej parafii pojawił się trudny problem, i ludzie rozmawiali o tym, mówili mi różne rzeczy. Pewna starsza kobieta, bardzo stara, kobieta z ludu, która była prawie analfabatką, przemówiła właśnie jak teolog i z wielką łagodnością i duchową mądrością wniosła swój wkład. Pamiętam ten moment jako objawienie Pana, także z radością; i przyszło mi do głowy, aby ją zapytać: „Niech mi pani powie, gdzie studiowała pani tak trudną teologię, u Roya Marína?”. Mądrzy ludzie z ludu mają taką wiarę. Dlatego przez całe swoje życie kieruje On to przyjmujące spojrzenie na najsłabszych, cierpiących, odrzuconych. Do nich w szczególności się zwraca, mówiąc to, co usłyszeliśmy: „Przyjdźcie do

Mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a Ja was pokrzepię” (Mt 11,28).

To przyjmujące spojrzenie Jezusa zachęca również nas do bycia Kościołem gościnnym, nie z drzwiami zamkniętymi. W złożonych czasach, takich jak nasze, pojawiają się nowe wyzwania kulturowe i duszpasterskie, które wymagają serdecznej i łagodnej postawy wewnętrznej, abyśmy mogli stawić im czoła bez lęku. W dialogu synodalnym, w tym pięknym „marszu w Duchu Świętym”, który podejmujemy razem jako lud Boży, możemy wzrastać w jedności i przyjaźni z Panem, aby spoglądać na dzisiejsze wyzwania Jego spojrzeniem; aby stać się, używając pięknego wyrażenia św. Pawła VI, Kościołem, który „przybiera postać dialogu” (enc. *Ecclesiam suam*, n. 65). Kościołem „o słodkim jarzmie” (por. Mt 11,30), który nie nakłada ciężarów i który powtarza wszystkim: „Przyjdźcie, którzy utrudzeni i uciśnieni jesteście, przyjdźcie, wy, którzy zgubiliście drogę lub czujecie się dalecy, przyjdźcie wy, którzy zamknęliście drzwi nadziei – Kościół jest dla was!”. Kościół otwartych drzwi dla wszystkich, wszystkich, wszystkich!

3. Bracia i siostry, święty ludu Boży, w obliczu trudności i wyzwań, które nas czekają, błogosławiące i przyjmujące spojrzenie Jezusa chroni nas przed uleganiem niebezpiecznym pokusom: bycia Kościołem sztywnym – urzędem celnym – który zbroi się przed światem i patrzy wstecz; bycia Kościołem letnim, który poddaje się modom świata; bycia Kościołem zmęczonym, skupionym na sobie samym. W księdze Apokalipsy Pan mówi: „Oto stoję u drzwi i kołaczę, aby drzwi zostały otwarte”; a wiele razy, bracia i siostry, On puka do drzwi, ale od środka Kościoła, abyśmy pozwolili Panu wyjść z Kościołem, żeby głosić Jego Ewangelię.

Podążajmy razem: pokorni, pełni żaru i radośni. Podążajmy śladami św. Franciszka z Asyżu – świętego ubóstwem i pokojem – „szaleńca Bożego”, który nosił w ciele stygmaty Jezusa i ogołocił się ze wszystkiego, aby się w Niego przyoblec. Jak trudne jest to wewnętrzne, a także zewnętrzne ogołocenie nas wszystkich, również instytucji! Św. Bonawentura opowiada, że kiedy się modlił, Ukrzyżowany powiedział do niego [Franciszka]: „Idź i odbuduj mój Kościół” (*Legenda maior*, II, 1). Synod jest po to, aby nam o tym przypominać: nasza Matka Kościół zawsze potrzebuje oczyszczenia, „naprawy”, ponieważ my wszyscy

jesteśmy ludem grzeszników, którym przebaczone – zarówno grzesznikami, jak i tymi, którym przebaczone – zawsze potrzebujemy powrotu do źródła, którym jest Jezus, i ponownego wejścia na drogi Ducha, aby docierać do wszystkich z Jego Ewangelią. Franciszek z Asyżu w czasach wielkich walk i podziałów między władzą doczesną a religijną, między Kościołem instytucjonalnym a nurtami heretyckimi, między chrześcijanami a wyznawcami innych religii nie krytykował ani nie atakował nikogo, posługiwał się jedynie bronią Ewangelii, czyli pokorą i jednością, modlitwą i miłością. Postępujemy tak także i my! Pokora i jedność, modlitwa i miłość.

A jeśli święty lud Boży wraz ze swoimi pasterzami ze wszystkich stron świata żywi oczekiwania, nadzieje, a nawet pewne obawy związane z Synodem, który rozpoczynamy, przypomnijmy jeszcze raz, że nie jest to zgromadzenie polityczne, ale zwołanie w Duchu; nie spolaryzowany parlament, ale miejsce łaski i komunii. Ponadto Duch Święty często burzy nasze oczekiwania, aby stworzyć coś nowego, co przewyższa nasze przewidywania i nasze negatywne nastawienie. Mogę chyba powiedzieć, że najbardziej owocne momenty Synodu to te modlitewne, także przestrzeń modlitewna, dzięki której Pan działa w nas. Otwórzmy się na Niego i przyzywajmy Go – On jest protagonista, Duch Święty. Pozwólmy, aby On stał się protagonista Synodu. I z Nim podążajmy ufnie i z radością.

Źródło: „L'Osservatore Romano” 42:2023 nr 10 (456) s. 4-5.

II. AKTA EPISKOPATU POLSKI

4.

LIST PASTERSKI EPISKOPATU POLSKI ZAPOWIADAJĄCY OGÓLNOPOLSKIE OBCHODY XXIII DNIA PAPIESKIEGO

JAN PAWEŁ II – CYWILIZACJA ŻYCIA

Umiłowani w Chrystusie Panu Siostry i Bracia!

Życie jest darem, który człowiek otrzymuje od Boga. Troska, z jaką właściciel z dzisiejszej Ewangelii przygotowuje winnicę – otaczając ją murem, kopiąc tłocznie i stawiając wieżę – jest obrazem miłości Boga, który stwarzając świat i wyposażając człowieka w rozum i wolną wolę, dał mu warunki do rozwoju. Dary te są wyrazem zaufania wobec człowieka, który odkrywając wolę Bożą, może kierować własnym życiem i wpływać na losy innych. W ten sposób Bóg zaprosił człowieka do budowania na świecie „cywilizacji życia”. Jej podstawą jest rodzina i rodzące się w niej nowe życie. Dzieci są „[...] nadzieją, która rozkwita wciąż na nowo, projektem, który nieustannie się urzeczywistnia, przyszłością, która pozostaje zawsze otwarta. Przychodząc na świat, przynoszą z sobą orędzie życia, które wskazuje na Stwórcę”, o czym przypomniał na Kongresie Rodzin w Rzymie w 2000 r. św. Jan Paweł II.

Człowiek jednak nadużył zaufania, którym obdarzył go Bóg, czego wyrazem we wspomnianej przypowieści jest bunt robotników przeciwko właścicielowi winnicy. Wszedł on w miejsce Boga i sam zaczął decydować o życiu, jego wartości i sensie. Tragiczne skutki tej postawy św. Jan Paweł II określił mianem „cywilizacji śmierci”. Stanowi ją „[...] wszystko, co godzi w samo życie, jak wszelkiego rodzaju zabójstwa, ludobójstwa, aborcja, eutanazja i dobrowolne samobójstwo; wszystko,

cokolwiek narusza całość osoby ludzkiej, jak okaleczenia, tortury zadawane ciału i duszy, próby wywierania przymusu psychicznego; wszystko, co ubliża godności ludzkiej, jak nieludzkie warunki życia, arbitralne aresztowania, deportacje, niewolnictwo, prostytutka, handel kobietami i młodzieżą; a także nieludzkie warunki pracy” (KDK 27).

Dlatego przeżywając w łączności z papieżem Franciszkiem XXIII Dzień Papieski, pod hasłem *Jan Paweł II – Cywilizacja życia*, chcemy wrócić do orędzia, które św. Jan Paweł II zapisał na kartach encykliki *Evangelium vitae*. Papież przypomniał o godności i wartości ludzkiego życia, a także wskazał, w jaki sposób w opozycji do „cywilizacji śmierci” budować „cywilizację życia”.

1. Kim jest człowiek?

Współcześnie fundamentalną kwestią w budowaniu „cywilizacji życia” nie jest już tylko prawda o godności człowieka, gdyż jest ona zazwyczaj jasno prezentowana zarówno w nauczaniu Kościoła, jak i prawodawstwie świeckim. Dzisiaj główne kontrowersje związane są z próbą odpowiedzi na pytanie – jaka istota może być nazwana człowiekiem? Na podstawie jakich kryteriów można to ocenić i kto te kryteria ustala?

Czytelne stanowisko Kościoła w tej kwestii zaprezentował św. Jan Paweł II, który pisał: „od chwili zapłodnienia [...] rozpoczyna się życie, które nie jest życiem ojca ani matki, ale nowej istoty ludzkiej, która rozwija się samoistnie. [...] Tę oczywistą prawdę [...] nowoczesna genetyka potwierdza cennymi dowodami. Ukazała ona, że od pierwszej chwili istnieje dokładny program tego, kim będzie ta żywa istota [...]. Od zapłodnienia rozpoczynają się dzieje życia człowieka, choć potrzeba czasu, aby każda z jego wielkich potencjalnych zdolności w pełni się ukształtowała i mogła być wykorzystana” (EV 60). Przytoczone słowa stanowią jednoznaczną odpowiedź na podnoszone w debacie publicznej pytania dotyczące m.in. prawa rodziców, a zwłaszcza matki, do decydowania o życiu dziecka, które nosi w swoim łonie. Sprzeciwiają się również próbom wymuszenia na ustawodawcy uchwalenia prawa do bezpłatnego dostępu do aborcji i nakazowi jej wykonywania pracownikom ochrony zdrowia.

Nie brakuje dziś także głosów, które w imię etyki jakości życia, czyli na podstawie przyjętych standardów biologicznych, intelektualnych, psychicznych czy ekonomicznych, dla których najważniejszymi kryteriami są użyteczność i sukces za wszelką cenę, odmawiają prawa do życia osobom chorym i z niepełnosprawnościami. Ma się to dokonywać poprzez ograniczanie im dostępu do leczenia, izolację, a także pozbawianie ochrony prawnej czy wręcz eutanazję. Tymczasem „[...] cierpienie, które pod tylu różnymi postaciami obecne jest w naszym ludzkim świecie, jest w nim obecne także i po to, ażeby wyzwalać w człowieku miłość, ów właśnie bezinteresowny dar z siebie na rzecz innych ludzi, ludzi cierpiących” (SD 29). Ludzie chorzy mają więc do odegrania w dziejach świata wprawdzie trudną, ale jednak szczególnie ważną rolę.

2. *Ewangelia życia*

U źródeł „cywilizacji życia” stoi potrzeba ewangelizacji. Tylko bowiem w perspektywie wiary można w pełni odkryć wartość i godność każdego ludzkiego istnienia. Wynikają one najpierw z prawdy o stworzeniu człowieka, którego Bóg chciał dla niego samego, zaprosił go do „zarządzania” światem i przekazywania życia. „Człowiek musi posiadać niezwykłą wartość w oczach Boga – pisał w *Kazaniach na Areopagu* Karol Wojtyła – jeśli dla jego odkupienia Syn Boży sam staje się człowiekiem”. Także męka, śmierć i zmartwychwstanie ukazują wartość ludzkiego życia, zwłaszcza naznaczonego cierpieniem. W końcu równość ludzi, wielkość ich posłannictwa i związana z tym godność opierają się na tym, że ostatecznym celem człowieka jest życie z Bogiem w wieczności.

3. *Budowa cywilizacji życia*

Budowanie „cywilizacji życia” jest zadaniem Kościoła i całego społeczeństwa. Jej fundamentalne prawo stanowi miłość – jedyne właściwe odniesienie człowieka do człowieka. Wyraża się ono we współczuciu, solidarności i gotowości do ofiary.

Zadania ochrony i promocji życia należą także do ustawodawców. Wprawdzie prawo nie jest jedynym narzędziem obrony ludzkiego życia, ale odgrywa istotną rolę w kształtowaniu sumień i relacji społecznych.

Nie wystarczy jednak samo tylko zniesienie niegodziwych praw godzących bezpośrednio w prawo do życia. Należy także podejmować prorodzinne działania społeczne i prawodawcze w oparciu o nowe zasady „[...] polityki w sferze pracy, rozwoju miast, budownictwa mieszkaniowego i usług, tak aby można było pogodzić rytm pracy z rytmem życia rodzinnego oraz zapewnić rzeczywistą opiekę dzieciom i osobom w podeszłym wieku” (EV 90). Wiele współczesnych sumień formowanych jest również przez treści przekazywane w mediach. Potrzeba dziś większej promocji macierzyństwa i ojcostwa, zwłaszcza w mediach społecznościowych, aby ukazać je także jako drogę do realizacji siebie i osiągnięcia szczęścia. Łącząc w działaniu wszelkie społeczne siły, musimy znacząco poprawić zatrwającą dziś sytuację demograficzną naszej Ojczyzny. W tej dziedzinie, niestety, należy bić na alarm!

Niezwykle istotne są działania podejmowane w ochronie życia i zdrowia przez lekarzy, ratowników medycznych, farmaceutów, pielęgniarki i położne oraz kapelanów, którzy najbardziej związani są z tajemnicą życia. W dzisiejszym kontekście kulturowym i społecznym, w którym nauka i sztuka medyczna zdają się czasem tracić swój wrodzony wymiar etyczny, potrzeba waszego jasnego świadectwa wierności prawdzie i sumieniu. Szczególną wdzięczność wyrażamy tym, którzy realizują swoją posługę w hospicjach, domach opieki lub dziennego pobytu, a także wspierających rodziny w opiece nad chorymi pozostającymi w domach.

Trudno wymienić wszystkie osoby i instytucje służące trosce o życie. Są wśród nich domy dziecka, rodziny zastępcze, osoby czuwające nad „oknami życia”, jadłodajnie, schroniska dla bezdomnych czy domy samotnej matki. Ich działania nie byłyby jednak możliwe bez ofiarnej postawy darczyńców i wolontariuszy, którzy, kierowani wielkoduszną i bezinteresowną miłością, otaczają opieką osoby chore, samotne, ofiary wojen i kataklizmów oraz tych, którzy muszą się znaleźć w odpowiednim środowisku wychowawczym, aby przezwyciężyć uzależnienie i odzyskać wiarę w sens życia. Nie możemy jednak zapomnieć, że to przede wszystkim rodzice „[...] uczą swoje dzieci autentycznej wolności, która się urzeczywistnia przez bezinteresowny dar z siebie, i rozwijają w nich szacunek dla innych, poczucie sprawiedliwości, postawę akceptacji [...], dialogu, wielkodusznej służby i solidarności

oraz wszelkie inne wartości, które pomagają przyjmować życie jako dar” (EV 93).

Szczególnym znakiem wyobraźni miłosierdzia jest dziś pomoc niesiona przez miliony Polaków ofiarom wojny w Ukrainie. Niech nadal trwa modlitwa o pokój, o szacunek dla ludzkiego życia oraz nasza solidarność z potrzebującymi. Wierzimy, że w ten sposób „cywilizacja życia” zwycięży „cywilizację śmierci”, a potęga miłości i dobra pokona zbrodnicze zakusy złego.

4. „Żywy pomnik” św. Jana Pawła II

W budowanie cywilizacji życia włączają się także stypendyści Fundacji „Dzieło Nowego Tysiąclecia”. „Moja pasja pomocy ludziom nie pozwala mi beczynnym siedzieć i pozostawać obojętną na potrzeby drugiego człowieka – stwierdza Weronika, stypendystka z archidiecezji przemyskiej. – Jako wolontariuszka w hospicjum nie żałuję ani jednej spędzonej tam chwili. Każde spotkanie z pacjentami, uśmiech, dotyk i pomoc w najprostszych rzeczach ukształtowały moją wrażliwość”. Fundacja co roku swoją opieką obejmuje blisko dwa tysiące zdolnych uczniów i studentów z niezamożnych rodzin, z małych miejscowości w całej Polsce. Jedną z absolwentek programu jest Magda z archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, która mówi: „Mam trzech braci i pięć siostr. Moi rodzice powtarzali nam, że są otwarci na życie, że Pan Bóg jest życiem, które przyjmują do siebie z ufnością. Widziałam, że to zaufanie do Niego czyni naszą rodzinę szczęśliwą, a On błogosławił moim rodzicom, aby byli w stanie zadbać o każdego z nas. Kiedy najbardziej tego potrzebowaliśmy z pomocą przysłała Fundacja «Dzieło Nowego Tysiąclecia». Dziś ja, jako żona i mama staram się pielęgnować w sobie to, co zasiali we mnie rodzice i przekazywała Fundacja. Jestem wdzięczna Bogu za dar szczęśliwej, dużej rodziny, na którą patrzę z perspektywy dorosłego człowieka i chcę żyć w podobny sposób w swojej nowej rodzinie – z wartościami chrześcijańskimi, z Bogiem w sercu”.

W przyszłą niedzielę, podczas kwesty przy kościołach i w miejscach publicznych, będziemy mogli wesprzeć materialnie ten wyjątkowy, konsekwentnie budowany od 23 lat przez nas wszystkich „żywy pomnik” wdzięczności św. Janowi Pawłowi II. Niech udzielone w ten

sposób wsparcie, nawet w obliczu osobistych trudności i niedostatków, będzie wyrazem naszego budowania cywilizacji życia i miłości.

Na czas owocnego przeżywania XXIII Dnia Papieskiego udzielamy wszystkim pasterskiego błogosławieństwa.

*Podpisali: Pasterze Kościoła Katolickiego w Polsce
obecni na 395. Zebraniu Plenarnym
Konferencji Episkopatu Polski*

Lidzbark Warmiński, 13 czerwca 2023 r.

5.

KOMUNIKAT RADY KEP DS. MIGRACJI, TURYSTYKI
I PIELGRZYMEK

*17 PAŹDZIERNIKA DNIEM MODLITWY I POSTU
W INTENCJI POKOJU W ZIEMI ŚWIĘTEJ*

Wszystkie grupy pielgrzymkowe pozostające w kontakcie z Radą KEP ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek zostały już ewakuowane ze strefy działań wojennych w Izraelu. Prawie wszyscy są już bezpieczni w Polsce, kilka grup jest jeszcze na ostatnim etapie podróży w drodze do domu. Wielkie słowa podziękowania należą się personelowi konsulatu polskiego w Tel Awiwie, MSZ w Warszawie i Wojsku Polskiemu za bezpieczne loty. Biurom pielgrzymkowym i przewodnikom pielgrzymów za profesjonalne towarzyszenie w sytuacji kryzysowej. Modlimy się o godne rozwiązanie i zakończenie konfliktu oraz o pokój w Ziemi Świętej.

Łaciński patriarcha Jerozolimy w imieniu wszystkich ordynariuszy Ziemi Świętej ogłosił przyszły wtorek, 17 października, dniem postu, abstynencji i modlitwy o pokój, zwłaszcza w adoracji Najświętszego Sakramentu i różańca w intencji pokoju. „Nie możemy pozwolić, by śmierć i jej ościęć (1 Kor 15.55) były jedynym słowem, jakie słyśmy” – napisał kard. Pierbattista Pizzaballa. Chrześcijananie po raz

kolejny znaleźli się w samym środku kryzysu politycznego i militarnego, w morzu bezprecedensowej przemocy. Wszystko zdaje się mówić o śmierci. Wyznawcy Chrystusa tylko z modlitwy mogą czerpać siłę i pokój potrzebne do przetrwania tych trudnych czasów.

Rada KEP ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek

Warszawa, 13 października 2023 r.

6.

SŁOWO KOMISJI WYCHOWANIA KATOLICKIEGO KEP DO KATECHETÓW I NAUCZYCIELI Z OKAZJI DNIA EDUKACJI NARODOWEJ ORAZ 250. ROCZNICY POWSTANIA KOMISJI EDUKACJI NARODOWEJ

Drodzy katecheci i nauczyciele!

W tym roku mija 250 lat od powołania Komisji Edukacji Narodowej. Wszyscy wiemy, jak doniosłe to było wydarzenie w tamtych czasach dla szkolnictwa – zarówno w naszym kraju, jak i w Europie. Dokonało się wielkie dobro, o którym chcemy pamiętać i za które chcemy dziękować.

Świętując ten piękny jubileusz oraz Dzień Edukacji Narodowej, chcemy na pierwszym miejscu z całego serca podziękować wszystkim dyrekcjom, katechetom, nauczycielom i pracownikom oświaty za prowadzone dzieło nauczania i wychowania w szkole. Wasza misja jest niezwykle ważna i potrzebna nam wszystkim. Jesteście dużą pomocą dla rodziny, społeczeństwa i Kościoła. Nauka i wychowanie to są przecież wielkie skarby. Jesteśmy jednocześnie świadomi, że to ciężka praca, gdyż przychodzi Wam często mierzyć się z różnego rodzaju trudnościami. Tym bardziej to wszystko doceniamy i za ten trud dziękujemy. Życzymy mocy ducha i pokoju serca.

Jako Komisja Wychowania Katolickiego w sposób szczególny kierujemy nasze słowo do wszystkich katechetów. Drodzy katecheci!

Wasza misja jest powołaniem, ponieważ odpowiedzieliście na Boże wezwanie, aby podjąć katechetyczną pracę. Prowadzicie często zagubionego dzisiaj człowieka ku jego Stwórcy i troszczycie się o to, aby miał życie wieczne w niebie. Czy może być więc coś piękniejszego od głoszenia tych prawd dzisiejszemu człowiekowi? Pamiętajcie, że działacie w Bożej sprawie i łaska Boża Wam towarzyszy. Nie lękajcie się niczego i pogodnie głoście słowo Boże. Nikt z Was nie jest sam. Jako katecheci tworzymy wielką ewangelizującą i katechetyczną rodzinę. Pośród nas są biskupi, księża proboszczowie i księża wikariusze, osoby życia konsekrowanego i katecheci świeccy.

Lekcje religii w szkole doskonale wpisują się w tę piękną misję poszukiwania i poznawania Prawdy, która jest Bogiem samym w sobie. Często stanowią one pierwszy krok w przekazywaniu młodemu człowiekowi prawdy o Bogu. Wypełniamy jak najsumienniejsze powierzone nam zadania. Od jakości naszych zajęć tak wiele zależy! Pokazujemy pozytywny obraz lekcji religii. Nie może być ona postrzegana jedynie jako przedmiot trudny, szczególnie w wymiarze zachowania porządku i dyscypliny. Pokazujemy lekcję religii jako pracę piękną i potrzebną.

Chcemy też mocno podkreślić i powiedzieć Wam, że lekcja religii jest przedmiotem, który jest wpisany w system szkolny i ma zabezpieczenie prawne. Katechetycznej pracy w szkole nie zabraknie. Troszczmy się raczej o to, aby pozyskiwać nowych nauczycieli religii. Zachęcajmy innych do wyboru studiów dających przygotowanie do pracy katechetycznej. Mogą to być osoby dopiero zaczynające pracę, jak i nauczyciele, którzy wybiorą drugi kierunek w ramach studiów podyplomowych.

W obliczu trudności i kryzysów wiary u naszych uczniów powinniśmy być wrażliwi na ich problemy. Niech zawsze emanuje z naszej strony pedagogiczna miłość, otwartość i gotowość do dialogu. Pracujmy nad budowaniem wspólnoty i tworzeniem więzi z uczniami, ponieważ to tam tkwi większa szansa na owocną katechizację. Dla osiągnięcia tego celu ważne jest stworzenie dobrej atmosfery, zrozumienia i wzajemnego zaufania. Początek powinien opierać się na otwarciu się na siebie nawzajem, wyrażaniu prostych gestów życzliwości, otwartości i przyjaźni. Nikogo nie powinniśmy osądzać ani odrzucać. Nasza postawa powinna być zawsze pełna słuchania i gotowości do towarzyszenia.

W parafiach otwieramy się na ludzi świeckich, którzy chcą zaangażować się w dzieło formacji religijnej. Przygotowujemy katechetów i animatorów do pracy w działaniach katechetycznych przy parafii. To jest odpowiedzialne patrzeć w rozwój jakże ważnej katechezy parafialnej. Nadzieją dla nas są zachęty papieża Franciszka do ustanawiania urzędowej posługi katechisty. Komisja Wychowania Katolickiego podjęła już prace nad przygotowaniem stosownych dokumentów odnośnie do tej posługi.

Wielką szansą na drodze otwierania się na innych i budowania z nimi relacji jest rozpoczęty przed kilkunastu dniami w Rzymie synod o synodalności. Jakże pouczająca jest jego myśl przewodnia: *Ku Kościołowi synodalnemu: komunია, uczestnictwo i misja*. Wsłuchując się w synodalne natchnienia Ducha Świętego, uczmy się otwartości na innych, budujmy wspólnotę, działajmy jak najgorliwiej i dawajmy radosne świadectwo wiary. Niech nie zabraknie nigdy świadectwa naszego życia. Jest ono najlepszym narzędziem ewangelizacji i katechezy.

Drodzy katecheci i nauczyciele, jesteście z Wami i wspieramy Was. Modlimy się za Was i prosimy o potrzebne dary Ducha Świętego. Niech Wszystkim Pan Bóg błogosławi!

W imieniu Komisji Wychowania Katolickiego KEP

† Wojciech Osiał

Warszawa – Łowicz, 14 października 2023 r.

7.

LIST PASTERSKI KONFERENCJI EPISKOPATU POLSKI W 100. ROCZNICĘ ŚMIERCI SŁUŻEBNICY BOŻEJ JADWIGI ZAMOYSKIEJ

ŚWIĘTOŚĆ JEST PROSTA

4 listopada br. obchodziliśmy 100. rocznicę śmierci słuźebnicy Bożej Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej – wybitnej Polki, patriotki,

pedagoga, wspaniałej kobiety, wiernej żony i oddanej matki, kandydatki na ołtarze Kościoła.

W świecie, w którym – w pogoni za wolnością – próbuje się podważać fundamenty naszej cywilizacji, tworząc nową wizję człowieka, społeczeństwa, państwa i Kościoła; w świecie, w którym tworzy się sztuczne systemy wartości i katalogi praw w oderwaniu od Boga, człowiek staje się coraz bardziej zniewolony i samotny. W tym kontekście warto więc przyjrzeć się życiu generałowej Zamoyskiej, która w Ewangelii Jezusa Chrystusa odkryła drogocenną perłę, dla której warto poświęcić życie.

1. Rodzina

Urodziła się ona 4 lipca 1831 r. w Warszawie, jako córka Gryzeldy Celestyny z Zamoyskich i Adama Tytusa Działyńskiego. Był to czas powstania listopadowego, którego konsekwencje poważnie zaciążyły nad przyszłym losem całej rodziny Zamoyskich. W wyniku represji pruskich rodzina została pozbawiona majątku, co sprawiło, że jej rodzice – mając sześcioro dzieci – stali się praktycznie tułaczami.

Jadwiga była ukochaną córką ojca, odziedziczyła też po nim najwięcej talentów. Ojciec wpoił jej patriotyzm, pasję naukową, zdecydowany charakter, a także niezależność w myśleniu i działaniu oraz krytyczny dystans do rzeczywistości. Otrzymała wykształcenie typowe dla córek ziemiańskich w połowie XIX w. Uczyła się więc geografii, literatury, historii, rysunku, gry na klawikordzie, języków obcych; nie tylko angielskiego czy francuskiego, ale też hiszpańskiego, szwedzkiego i perskiego. Wyrastała na osobę niezwykle inteligentną, wszechstronnie utalentowaną, z usposobieniem pedagogicznym.

W młodości – pod wpływem lektur, do których nie była przygotowana – Jadwiga przeżywała trudności w wierze. Zawsze jednak pragnęła doskonałości i piękna, co doprowadziło ją do odkrycia, że – „doskonałość jest doskonałą tylko w swoim źródle, czyli w Bogu i tylko w Bogu”.

W odkryciu tej prostej prawdy bardzo jej pomógł przyszły mąż, Władysław Zamoyski. „Pierwszy raz – pisze Jadwiga – zdarzyło mi się słyszeć męzczyznę mówiącego o rzeczach wiary i Kościoła z taką siłą i prostotą. Bóg i Ojczyzna, Ojczyzna i Bóg, o każdej porze dnia i nocy,

w podróżach, na przechadzkach, wśród najrozmaitszych zajęć, rozmów, przy stole, zabawie, ta jedna myśl nieustannie go zdradzała, ta gorąca miłość Kościoła, Ojca św. i Rzymu”. Manifestacja wiary jej przysłego męża wstrząsnęła Jadwigą do tego stopnia, iż odtąd – pisze – „trzymałam się wiary jak pijany płotu, bo zrozumiałam, że bez niej zginę i dlatego, że za jej pomocą mogę siebie przewyciężyć, znajdowałam potrzebną siłę do wykonywania obowiązków, do zwycięstwa pokus” (*Wspomnienia*, s. 121).

W 1852 r. Jadwiga wyszła za mąż za Władysława Zamoyskiego. Z tego małżeństwa urodziło się czworo dzieci: Władysław, Witold, Maria, która zmarła w niemowlęctwie, i druga córka, również o tym samym imieniu Maria.

2. Dzieło

a. Jadwiga Zamoyska uczestniczyła w staraniach męża o zorganizowanie polskich oddziałów wojskowych w Turcji, Bułgarii i Rumunii, które miałyby podjąć walkę przeciwko Rosji. Wprawdzie była nastawiona sceptycznie do niektórych poczynań swego męża, ale pomagała mu jak mogła, starając się m.in. o opiekę religijną dla żołnierzy. Po rozwiązaniu dywizji generał powrócił wraz z żoną i dziećmi do Paryża.

Potem podróżowała jeszcze wraz z mężem w misjach dyplomatycznych do Anglii. Tam też zmarła ich roczna córeczka Maria (1858). Dziesięć lat później umarł mąż Jadwigi, generał Władysław Zamoyski, a w 1874 r. młodszy syn, Witold, w wieku niespełna dziewiętnastu lat. W tym trudnym położeniu Jadwiga nie załamała się, znajdując oparcie w duchowości księży oratorianów. W liście do siostry, Anny Potockiej, pisze: „Zdaje mi się, że po raz pierwszy w życiu rozumiem to, czego nas od dzieciństwa uczą, a co tak późno pojmwować zaczynam. Że to życie jest zupełnie niczym, tylko drogą, po której przejść trzeba, aby się dostać do życia prawdziwego. Że iść nam trzeba w pocie czoła, w cierpieniach i łzach, ale ostatecznie nikt w podróży nie oczekuje wygody i przyjemności, a myśli o dojechaniu do celu, dodając sobie odwagi i cierpliwości” (29 maja 1874).

Pośród wszystkich trudności wzmacniała się duchowo, przyjmując codziennie Komunię św., była bowiem przekonana, że „Wiara prowadzi do połączenia z Bogiem w wieczności. Komunia św. jest

początkiem tego połączenia już na ziemi, a choć w sposób ukryty, to nie mniej istotny [...]. Życie duchowe utrzymać i rozwijać się może tylko nieustannym odnawianiem i zasilaniem u swego właściwego źródła – Boga: «Jeśli nie będziecie jedli Ciała Syna Człowieczego, nie będziecie mieć żywota w sobie» (O *wychowaniu*).

b. Po śmierci męża pozostała we Francji, postanawiając poświęcić resztę życia na służbę Bogu i Ojczyźnie. Gorąco pragnęła zmartwychwstania Ojczyzny. W tym celu utworzyła w Paryżu w 1880 r. „Stowarzyszenie Chrześcijańsko-Społeczne Matki Bożej Dobrej Rady”, skupiające osoby świeckie. Miała to być „Szkoła Życia Chrześcijańskiego” dla kobiet. Po przejęciu rodzinnych dóbr w Kórniku przez jej syna, Władysława Zamoyskiego, założyła tam „Szkołę Domowej Pracy Kobiet”, częściej zwaną „Zakładem Kórnickim”; pierwszą szkołę gospodarstwa domowego na ziemiach polskich. Naczelnym hasłem Zakładu była potrójna praca: duchowa (modlitwa i medytacja), fizyczna i umysłowa. Hasło szkoły pojawiło się w hymnie zakładowym: „Służyć Bogu – służyć Ojczyźnie, służyć Ojczyźnie – służyć Bogu”.

Wśród wielu różnych zadań, jakie podejmowała, najważniejszym było wychowanie młodego pokolenia. „Naród może odrodzić się tylko przez odrodzenie rodziny, a rodzina – przez odrodzenie jednostki” – pisała. „Wychowanie – jej zdaniem – nie na tym polega, żeby łamać lub powstrzymywać wrodzoną żądzę szczęścia i chwały, ale na tym, żeby ją zwracać ku wykonaniu myśli i woli Bożej”. Wiedziała, że nie ma autentycznego wychowania człowieka bez wychowania religijnego. „Tak jak nie ma prawdy poza prawdą ani światła poza światłem, tak też nie ma zasad moralności poza Bogiem, źródłem tych zasad”.

Była mocno przekonana o tym, że „wszelka nauka bez wiary służy raczej do paczenia umysłu, niż do kształcenia go; ale jeżeli nauka bez wiary wykoleja umysł, a tym samym sąd i życie całe, to nauka oparta na wierze i jej towarzysząca stokroć pomnaża dobrodziejstwa z wiary płynące”. Jej powiedzeniem: „Bez czystości serca – umysł zawsze jest ciemny”, Generałowa może także dzisiaj zawstydzić niektórych ludzi wykształconych.

Poszukiwaczom innego – poza Dekalogiem – kodeksu wartości odpowiadała zdecydowanie: „Społeczeństwa, zarówno jak jednostki,

które się przykazaniami Boskimi nie rządzą lub rządzić przestają, utrzymują się w stanie barbarzyństwa lub do niego powrócić muszą”.

Z uwagi na patriotyczne wychowywanie uczennic władze pruskie wydalily Zamoyską razem z jej szkołą z terenu Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Zamoyska przeniosła więc szkołę najpierw do Lubowli na Spiszu, a następnie do Kalwarii Zebrzydowskiej. Gdy w 1889 r. jej syn Władysław wygrał proces z Węgrami o dobra zakopiańskie i zakupił je dla Polski, ona – w tym samym roku – przeniosła szkołę do Kuźnic.

Ojciec Święty Leon XIII skierował do Zamoyskiej *Breve*, w którym chwalił i błogosławił szkołę oraz wcześniej założone i związane ze szkołą Stowarzyszenie Matki Boskiej Dobrej Rady. Uczynił to później również papież Pius X. Podczas swego pobytu w Zakopanem napisała szereg dzieł o tematyce religijno-wychowawczej. Najważniejsze z nich to: *O miłości Ojczyzny*, *O pracy*, *O wychowaniu*. Te prace – tłumaczone na francuski, angielski, hiszpański i włoski – przyniosły jej autorce sławę w całej Europie.

Szkoła Jadwigi Zamoyskiej umożliwiła kilku tysiącom absolwentek zdobycie nowoczesnej wiedzy o prowadzeniu gospodarstwa domowego, ale także pozyskanie głębokiej formacji religijnej, ukształtowanie patriotyzmu oraz przygotowanie do wychowania własnych dzieci.

c. W czasie I wojny światowej Jadwiga zorganizowała w Paryżu „Opiekę Polską”, niosąc pomoc rodakom przebywającym we Francji.

W 1919 r. Zamoyscy wracają do wolnej ojczyzny. Zatrzymują się w Zakopanym, a potem udają się do swego rodzinnego majątku w Kórniku. Był to tryumfalny powrót Generałowej po niemal 40-letnim wygnaniu. W 1921 r. Józef Piłsudski odznaczył Jadwigę Zamoyską Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta.

„Dla mnie – pisze Jadwiga – Bóg to porządek: moralny, intelektualny i materialny. Czyniąc porządek w swej duszy, w mych myślach, w mych uczuciach, w moim pokoju, na moim biurku, w moich szufladach, w moich wydatkach, w mojej pracy, w moim rozkładzie dnia, znajduję Boga, łączę się z Nim, kocham Go i modlę się do Niego”.

Zamoyska traktowała swoje życie jako służbę. Pisze: „Pan Bóg nas stworzył nie po to, ażebyśmy byli panami świata, bo On jest Panem, ale żebyśmy byli sługami wiernymi i ochotnymi. Wierny sługa to taki, o którym Pismo Święte mówi, że jest drogim Panu swemu jak żrenica

oka. Taki sługa nie liczy swoich trudów, przykrości, byle Pana swego zadowolić” (*Rozważania na temat: Oto ja Służebnica Pańska*).

Ona pragnęła naśladować Chrystusa, który „przyszedeł służyć”. „Chodzi o to, aby tego ducha Chrystusowego, ducha służby Bogu, służby krajowi, służby bliźnim, wprowadzić w nasze społeczeństwo i zrobić z niego siłę żywotną, która podnosząc nasz naród moralnie, przyniesie odrodzenie i zmartwychwstanie” (*Zakład Kórnicki: Szkoła Domowej Pracy w Zakopanem, Poznań 1899, s. 8*).

Jadwiga Zamoyska zmarła w Kórniku 4 listopada 1923 r. i – po skromnym pogrzebie – została pochowana w kryptach tamtejszego kościoła.

Na początku lat trzydziestych XX w. podjęto starania o beatyfikację Jadwigi Zamoyskiej. W Bibliotece Kórnickiej znajdują się notatki dotyczące starań Stowarzyszenia Matki Boskiej Dobrej Rady o rozpoczęcie tegoż procesu. W Bibliotece Kórnickiej PAN znajdują się też ślady kwerendy poprzedzającej proces diecezjalny. Świadectwem ówczesnych starań jest także książka *Jadwiga z Działyńskich Zamoyska służebnica Pańska* autorstwa Felicji Suchodolskiej, wydana nakładem Księgarni i Drukarni Katolickiej w Katowicach w 1936 r. Za zgodą poznańskiej Kurii Arcybiskupiej z 15 czerwca 1931 r. wydano specjalny obrazek z życiorysem Generałowej i tekstem modlitwy o jej „wywyższenie”. 27 listopada 2012 r. Kuria Metropolitalna w Poznaniu oficjalnie wszczęła proces beatyfikacyjny Zamoyskiej. Od tego momentu przysługuje jej miano służebnicy Bożej.

Zakończenie

Tak więc jesteśmy przekonani, że była to postać heroiczna. Myślenie Generałowej było światłe i prekursorskie w wielu obszarach, a swymi poglądami wyprzedzała epokę, w której żyła. Zdumiewa nas dzisiaj rozległość jej zainteresowań oraz mądrość, przenikliwość i logika, z jaką wypowiadała się na bardzo różne tematy: religijne, polityczne, ekonomiczne.

Jadwiga Zamoyska swoim heroicznym życiem – oddanym Bogu i Ojczyźnie – przypomina nam, że świętość jest powołaniem każdej osoby ochrzczonej. Przecież „Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie po to, aby go uświęcić” (Ef 5,25-26). Świętość jest

prosta, to nic innego jak posłuszeństwo Bogu; to stworzenie posłuszne Stworzycielowi. To jest świętość. Dzięki Jadwidze Zamoyskiej łatwiej zrozumiemy, że wszystkie stany życia – dzięki działaniu łaski Bożej oraz zaangażowaniu i wytrwałości każdego z nas – mogą stać się drogami uświęcenia. Ona sama pisała: „Świętość polega na cnotach dla każdego przystępnych, potrzeba tylko dobrej woli, woli wiernej, męskiej, roztropnej, cierplivej, pokornej, wytrwałej” (*O pracy*). Amen.

*Podpisali: Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
obecni na 395. Zebraniu Plenarnym
Konferencji Episkopatu Polski*

Lidzbark Warmiński, 13 czerwca 2023 r.

8.

OŚWIADCZENIE RZECZNIKA KEP W ZWIĄZKU Z WĄTPLIWOŚCIAMI DOTYCZĄCYMI DEKLARACJI *FIDUCIA SUPPLICANS* O ZNACZENIU DUSZPASTERSKIM BŁOGOSŁAWIENSTW

W związku z licznymi wątpliwościami wiernych w Polsce dotyczącymi opublikowanej 18 grudnia 2024 r. przez Dykasterię Nauki Wiary *Deklaracji Fiducia supplicans o znaczeniu duszpasterskim błogosławieństw*, po zapoznaniu się z jej zapisami szczegółowymi oraz po konsultacji z członkami Rady Stałej Konferencji Episkopatu Polski, chciałbym przedstawić krótkie wyjaśnienie tych wątpliwości.

Deklaracja w niczym nie zmienia dotychczasowego nauczania Kościoła odnośnie do małżeństwa i rodziny. Nie jest to też dokument o nauczaniu Kościoła o małżeństwie i rodzinie, ale raczej o właściwym rozumieniu słowa «błogosławieństwo». Jak wspomina deklaracja, ci, którzy za pośrednictwem Kościoła proszą o Boże błogosławieństwo, są zaproszeni, aby „[...] utwierdzali swoje usposobienie, pozwalając się prowadzić wierze, dla której wszystko jej możliwe” i ufali „[...] miłości, która wzywa do przestrzegania Bożych przykazań” (n. 10).

Ponieważ praktykowanie aktów seksualnych poza małżeństwem, czyli poza nierozzerwalnym związkiem mężczyzny i kobiety otwartym na przekazywanie życia, jest zawsze wykroczeniem przeciwko woli i mądrości Bożej wyrażonej w szóstym przykazaniu Dekalogu, osoby, które znajdują się w takiej relacji, nie mogą otrzymać błogosławieństwa. Odnosi się to w szczególności do osób pozostających w związkach jednej płci. W odpowiedzi na przedłożoną wątpliwość: „Czy Kościół ma władzę udzielania błogosławieństwa związkom osób tej samej płci?” odpowiedź brzmi: „Negatywnie”. Czytamy to w Nocie Kongregacji Nauki Wiary z 22 lutego 2021 r., zaaprobowanej przez papieża Franciszka. „Obecność w takich związkach elementów pozytywnych, które same w sobie zasługują na uznanie i docenienie, nie może jednak ich usprawiedliwić i w ten sposób uczynić z nich prawowitego przedmiotu błogosławieństwa kościelnego, ponieważ elementy te służą związkowi, który nie jest ukierunkowany według zamysłu Stwórcy”.

W Deklaracji stwierdzono, że „[...] niedopuszczalne są obrzędy i modlitwy, które mogłyby powodować trudność w odróżnieniu tego, co jest konstytutywne dla małżeństwa, jako «związku wyłącznego, trwałego i nierozzerwalnego między jednym mężczyzną i jedną kobietą, w naturalny sposób otwartego na potomstwo», a tym, co mu zaprzecza”. Nota z 2021 r. wyjaśnia, że „[...] ponieważ błogosławieństwa osób mają związek z sakramentami, błogosławieństwo związków homoseksualnych nie może być uznane za dozwolone, gdyż w pewnym sensie stanowiłoby ono naśladowanie lub analogiczne odniesienie do błogosławieństwa zaślubin, wzywanego nad mężczyzną i kobietą, których jednoczy sakrament małżeństwa, a przecież «nie istnieje żadna podstawa do porównywania czy zakładania analogii, nawet dalekiej, między związkami homoseksualnymi a planem Bożym dotyczącym małżeństwa i rodziny». Inaczej mówiąc, uniknięcie zamieszania i skandalu jest w tym przypadku praktycznie niemożliwe”.

Zarówno Deklaracja jak i Nota stwierdzają, że „[...] nie wyklucza [się] udzielania błogosławieństwa pojedynczym osobom o skłonnościach homoseksualnych, które przejawiają pragnienie życia w wierności objawionym planem Bożym, tak jak naucza Kościół”. Chodzi zatem o pojedyncze osoby żyjące w całkowitej wstrzeźliwości. Aby jednak nie powstawało zamieszanie, że oznacza to aprobatę dla związków

jednopłciowych, musi się dokonywać w sposób prywatny, poza liturgią i bez jakiegokolwiek analogii do obrzędów sakramentalnych. Jest ono bowiem wyrazem – jak podkreśla papież – pobożności ludowej. Błogosławieństwo ma sens wówczas, gdy osoba prosi o nie w dobrej wierze, tzn. pragnie uporządkować swoje życie zgodnie z wolą Bożą wyrażoną w przykazaniach. Błogosławieństwo ma stanowić dla człowieka pomoc i umocnienie w zerwaniu z grzechem i w prowadzeniu dobrego życia.

Ks. Leszek Gęsiak SJ
Rzecznik Konferencji Episkopatu Polski

Warszawa, 21 grudnia 2023 r.

III. AKTA BISKUPA LEGNICKIEGO

9.

DEKRET USTANAWIAJĄCY SANKTUARIUM ŚW. MAKSYMILIANA MARIII KOLBEGO W LUBINIE

Legnica, 14 sierpnia 2023 r.

L.dz. 1116/2023

Mając na uwadze misję duszpasterską, jaką kościół i parafia pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego spełnia w społeczności Zagłębia Miedziowego, a także prowadzoną tutaj działalność społeczną, ukierunkowaną na pomoc chrześcijańskim małżonkom i rodzinom, wsparcie osób uzależnionych i najbardziej potrzebujących, dostrzegając autentyczną troskę liturgiczno-pastoralną, przychylając się do prośby przedłożonej przez księdza proboszcza Piotra Zawadkę, a wyrażającej oczekiwania i prośbę całej wspólnoty parafialnej, na podstawie kanonu 1320 Kodeksu Prawa Kanonicznego, z dniem 28 października 2023 roku ustanawiam tę świątynię

sanktuarium św. Maksymiliana Marii Kolbego w Lubinie.

Każdorazowego proboszcza tejże parafii czynię kustoszem sanktuarium i zobowiązuję do zapewnienia pielgrzymom obfitszych środków zbawienia przez gorliwe głoszenie słowa Bożego, odpowiednie ożywianie życia liturgicznego, zwłaszcza przez sprawowanie najświętszej Eucharystii i sakramentu pokuty oraz kultywowanie pobożności ludowej i propagowanie kultu św. Ojca Maksymiliana.

Księdzu kustoszowi, duchownym, parafianom i pielgrzymom nawiedzającym lubińskie sanktuarium z serca błogosławię.

Ks. Józef Lisowski
Kanclerz Kurii

† Andrzej Siemieniowski
Biskup Legnicki

10.

ZAPROSZENIE NA SPOTKANIA REJONOWE DLA KSIĘŻY

Legnica, 11 października 2023 r.

L.dz. 1502/2023

Tradycyjnie przed rozpoczęciem nowego roku liturgicznego w naszej diecezji odbywają się spotkania rejonowe dla księży. Również i w tym roku zapraszamy do udziału w konferencjach, które odbędą się według następującego porządku:

- 17 października 2023 (wtorek) – rejon legnicki (miejsce: Centrum Formacji Ewangelizacyjnej „Dom Słowa” w Legnicy),
- 18 października 2023 (środa) – rejon lubińsko-polkowicki (miejsce: kościół pw. św. Maksymiliana Marii Kolbego w Lubinie),
- 19 października 2023 (czwartek) – rejon jeleniogórsko-kamienno-górski (miejsce: Dom Parafialny „Arka” przy kościele pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Jeleniej Górze),
- 20 października 2023 (piątek) – rejon bolesławiecko-zgorzelecki (miejsce: Zespół Szkół Zakonu Pijarów w Bolesławcu, ul. Bankowa 10).

Początek spotkań o godz. 19.30, zakończenie ok. 21.15.

Całość spotkania będzie miała wymiar modlitewno-formacyjny. Księży Dziekanów prosimy o sporządzenie list obecności księży z poszczególnych dekanatów i przekazanie ich dyrektorowi Wydziału Duszpasterskiego. Wszystkich zachęcamy do udziału.

W oczekiwaniu na spotkanie

† *Andrzej Siemieniowski*
Biskup Legnicki

11.

INSTRUKCJA W SPRAWIE KATOLICKIEGO POGRZEBU
I ZARZĄDZANIA CMENTARZAMI PARAFIALNYMI
NA TERENIE DIECEZJI LEGNICKIEJ

Rozdział I

Normy prawa kanonicznego i przepisy liturgiczne
dotyczące pogrzebu katolickiego

1.1. Normy ogólne dotyczące pogrzebu

1. Po śmierci ciała zmarłych mają zostać pogrzebane na cmentarzu lub w krypcie. Nie jest dozwolone przechowywanie prochów w miejscu zamieszkania. Podobnie – nie wolno zezwalać na rozrzucenie prochów w powietrzu, na ziemi lub w wodzie czy też przerabiać je na pamiątki, biżuterię czy temu podobne przedmioty.
2. Obrzędy pogrzebowe osoby wierzącej powinny odbyć się w jej własnym kościele parafialnym (kan. 1177 § 1 KPK). Prawo i obowiązek pochówku należą do parafii zmarłego oraz proboszcza, jako szafarza (kan. 530 nr 5 KPK), lub tego, kto posiada jego uprawnienia (kan. 517 § 2 KPK). Na miejsce pogrzebu sam wierny (przed śmiercią) lub osoby odpowiedzialne za przygotowanie jego pochówku mogą wybrać także inny kościół, jednak za zgodą tego, kto nim zarządza oraz **po uprzednim powiadomieniu właściwego proboszcza osoby zmarłej** (kan. 1177 § 2 KPK). Mogą to uczynić: proboszcz parafii, w której odbędzie się pochówek, lub osoby, do których należy troska o pogrzeb zmarłego. **Na pogrzeb wierzonego poza parafią jego zamieszkania nie jest wymagana zgoda własnego proboszcza, a jedynie uprzednie powiadomienie go o tym fakcie.**
3. Podczas sprawowania obrzędów pogrzebu nie należy okazywać szczególnych względów ani osobom prywatnym, ani ich stanowiskom. Jest jednak możliwe, aby odpowiednio wyróżnić zmarłego ze względu na pełniony przez niego urząd liturgiczny i święcenia lub oddać stosowne honory z racji sprawowanej władzy świeckiej zgodnie z przepisami liturgicznymi (KL 32).
4. *Kodeks prawa kanonicznego* nie przewiduje przy pogrzebach opłat (*taxas*), ale ofiary (*oblaciones*), których wysokość **ma być**

uzależniona od uznania wiernych (kan. 1181 KPK). Ofiara taka jest czymś innym niż obowiązkowe opłaty za usługi cmentarno-pogrzebowe, wynikające z regulaminu cmentarza. Ofiara za posługę kapłańską jest dobrowolnej wysokości.

5. Czas pomiędzy śmiercią a pogrzebem jest szczególnie trudny i wymaga dużej delikatności ze strony wspólnoty Kościoła. Dlatego zgłoszenie pogrzebu w kancelarii parafialnej powinien z zasady przyjmować osobiście duszpasterz. Jest to dogodny moment, aby najbliższej rodzinie zmarłego wyrazić szczerze współczucie i okazać troskę oraz zachęcić do modlitwy za zmarłą osobę i do sakramentu pokuty. Duszpasterz powinien w rozmowie wyjaśnić rodzinie przepisy dotyczące obrzędu i uzgodnić porządek liturgii pogrzebowej. Konieczne jest dokładne i spokojne wyjaśnienie, jakie dokumenty rodzina powinna złożyć w kancelarii oraz kiedy i na jakich zasadach mogą nastąpić mowy pogrzebowe. Od księdza czy diakona wymagany jest strój duchowny.

1.2. Prawo do pogrzebu

1. „**Wierni zmarli** powinni otrzymać pogrzeb kościelny, zgodnie z przepisami prawa” (kan. 1176 § 1 KPK). Katechumeni „są zrównani z wiernymi” w prawie (kan. 1183 § 1 KPK). Za wiernych w Kościele uważa się tych, którzy przez chrzest zostali wszczępieni w Chrystusa (kan. 204 § 1 KPK).
2. Za **katechumenów** w przypadku pogrzebu należy rozumieć wszystkich, którzy w jakiś sposób wyrazili swoje pragnienie przyjęcia chrztu, nawet wtedy, gdy nie zostali jeszcze formalnie włączeni do katechumenatu. Dlatego nikt nie może być pozbawiony katolickiego pogrzebu wolą osób prywatnych. Nawet w przypadku zmarłego, który za życia mógł wyrazić wolę zrezygnowania z okazałego pogrzebu, nie można zrezygnować z kościelnego pogrzebu w ogóle. Prawo do pogrzebu obejmuje też prawo do sprawowania za zmarłego mszy świętej pogrzebowej, podczas której Kościół modli się za niego i przynosi mu duchową pomoc.
3. **Dzieci**, które osiągnęły używanie rozumu, które w prawie kanonicznym jest związane z ukończeniem siódmego roku życia (kan. 97 § 2 KPK), należy pochować jak osoby dorosłe, jednak w obrzędach można używać modlitw przewidzianych dla dzieci.

- Kiedy natomiast ma się do czynienia z dziećmi ochrzczonymi, które zmarły przed ukończeniem siódmego roku życia, wówczas należy sprawować obrzędy pogrzebu nieco inaczej, modląc się o pokój dla najbliższych i podkreślając miłość Boga wobec zmarłego dziecka. Podczas obrzędów pogrzebu dziecka ochrzczonego używa się w liturgii szat koloru białego.
4. Nie należy odmawiać **pogrzebu dziecku nieochrzczoneму**, zwłaszcza jeśli rodzice pragnęli je ochrzcić, jednak – praktyka udzielania pogrzebu dzieciom zmarłym przed chrztem nie może zniekształcać nauki Kościoła o konieczności chrztu, co też powinno być obecne w jego stałym nauczaniu.
  5. W zorganizowaniu **pogrzebu płodu** w Polsce obowiązują obecnie przepisy, które – na mocy Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 7 grudnia 2001 r. – uznają dzieci martwo urodzone za zwłoki. Mogą one być pochowane przez osoby uprawnione, czyli rodziców i najbliższą rodzinę, i nie jest wymagany do ich pochówku akt zgonu (Ustawa z 26 maja 2011 r. o zmianie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych). Pogrzeb dziecka zmarłego wskutek poronienia albo przedwczesnego porodu powinien dokonać się zgodnie z obrzędami przewidzianymi na pogrzeb dziecka nieochrzczonego. Nie należy używać pojęcia „pokropek”, ale „pogrzeb” dziecka. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że Kościół nie traktuje pochowania dzieci poronionych jako obowiązku religijnego i zgadza się na to, aby dzieci zmarłe w okresie płodowym mogły być pochowane bez religijnego obrzędu, jednak w sposób godny osoby ludzkiej.
  6. Pogrzebu katolickiego **chrześcijaninowi niekatolikowi** można udzielić jedynie za zgodą ordynariusza miejsca, gdy zmarły za życia nie wyraził woli przeciwnej oraz w sytuacji, gdy fizycznie lub moralnie jest niemożliwe udanie się do jego niekatolickiego szafarza (kan. 844 § 2 KPK).
  7. Samobójcom nie należy odmawiać pogrzebu katolickiego.
  8. Osoba przekazująca swoje ciało do celów badawczych i dydaktycznych powinna zastrzec sobie sprawienie katolickiego pogrzebu po wykorzystaniu zwłok, a instytucja medyczna powinna taki pogrzeb zapewnić.

1.3. Pozbawienie prawa do pogrzebu

1. Pogrzebu można odmówić osobie, która w sposób ciężki i trwały wykracza przeciw moralności chrześcijańskiej, a grzeszne życie jest znane otoczeniu (oraz nie jest przez nie akceptowane). W kan. 1184 § 1 KPK są to:
  - a) notoryczni apostości, heretycy i schizmatycy,
  - b) osoby, które wybrały kremację z motywów przeciwnych wierze chrześcijańskiej,
  - c) inni jawni grzesznicy, których pogrzeb wiązałby się ze zgorzeniem wiernych. Pozbawienie pogrzebu zawiera w sobie odmowę odprawienia mszy świętej pogrzebowej.
2. Udzielenia pogrzebu członkom chrześcijańskich Kościołów i wspólnot niekatolickich nie odnosi się do tych osób, które za życia wystąpiły z Kościoła katolickiego i są uznawane za heretyków, apostatów i schizmatyków, gdyż one z mocy samego prawa są pozbawione pogrzebu kościelnego (kan. 1184 § 1 nr 1 KPK).
3. Duszpasterze nie powinni podejmować zbyt pochopnie decyzji dotyczącej pozbawienia formy katolickiej pogrzebu wiernego, który utracił życie poprzez akt eutanazji, ale powinni przedstawić sprawę własnemu ordynariuszowi miejsca, który podejmie właściwą decyzję.
4. Każdą sytuację odmowy pogrzebu katolickiego należy zgłosić w trybie pilnym do Legnickiej Kurii Biskupiej. Rodzina może zwrócić się z pismem o pogrzeb do biskupa diecezjalnego.

1.4. Forma liturgiczna pogrzebu

1. Kremacja jest związana z pogrzebem. Obrzędy pogrzebowe z mszą świętą i ostatnim pożegnaniem powinny być celebrowane przed kremacją ciała ludzkiego. Po spopieleniu zwłok sprawuje się obrzęd związany ze złożeniem urny do grobu.
2. **Obrzędy pogrzebowe można sprawować nad samą urną.** Ma to miejsce wtedy, gdy przemawiają za tym względy duszpasterskie, zwłaszcza w sytuacji, gdy śmierć nastąpiła z dala od miejsca zamieszkania, a kremacja ułatwiłaby sprowadzenie doczesnych szczątków osoby zmarłej, lub kiedy uczestnicy pogrzebu przybywają z daleka i nie jest możliwe, aby uczestniczyli w dwóch częściach pogrzebu.

3. W przypadku obrzędów pogrzebowych osób dorosłych kolorem właściwym w liturgii jest fioletowy, natomiast podczas pogrzebu dzieci ochrzczonych kolor biały. Można jednak dopuścić biały kolor szat liturgicznych na pogrzebie dorosłego, jeśli przed śmiercią wyraził takie pragnienie.
4. Jeżeli istnieją zwyczaje wygłaszania mów pogrzebowych, krewni lub bliscy zmarłego mogą wygłosić słowa pożegnania. Ma się to jednak dokonać poza liturgią mszy świętej. Sugerowane jest ustalenie czasu na przemowy w kościele przed mszą lub ewentualnie na cmentarzu nad grobem zmarłego.

Rozdział II

Zarządzanie cmentarzem

2.1. Normy ogólne

1. Każda parafia posiadająca cmentarz parafialny powinna zadbać o to, by był on utrzymany i zarządzany zgodnie z prawem kanonicznym oraz prawem polskim.
2. Sprawy związane z posługą księdza zastrzeżone są wyłącznie księdzu proboszczowi bądź księdzu przez niego delegowanemu (obrzęd pogrzebu, porządek pogrzebu, ustalenie godzin na cmentarzu parafialnym, ofiara za posługę księdza).

2.2. Teren cmentarza

1. W centralnym miejscu cmentarza parafialnego należy ustawić krzyż.
2. Cmentarz powinien być usytuowany na ogrodzonym terenie, który spełnia przewidziane prawem wymogi sanitarne. Ogrodzenie terenu cmentarza powinno być wykonane z trwałego materiału, a jego wysokość nie powinna być niższa niż 1,5 m.
3. Przy każdym wejściu na cmentarz, w widocznym miejscu, winien być umieszczony regulamin cmentarza.
4. Do cmentarza parafialnego należy zapewnić dojścia i dojazdy przystosowane do sposobu jego użytkowania. Jeżeli warunki terenowe na to pozwalają, przy cmentarzu powinny znajdować się miejsca postojowe. Należy uwzględnić stworzenie odpowiednich warunków dla osób niepełnosprawnych.

5. Cmentarz parafialny winien być tak zaplanowany, by zapewnić łatwe dojście do każdego grobu. Należy zaplanować aleje główne, będące zasadniczymi ciągami komunikacyjnymi, oraz mniejsze, boczne alejki, które prowadzą do poszczególnych kwater. Aleje oraz miejsca postojowe przy cmentarzu powinny posiadać nawierzchnię utwardzoną, urządzoną w sposób uniemożliwiający odpływ wód opadowych na miejsce przeznaczone na groby ziemne i murowane. Aleje powinny być dostosowane do obciążenia i natężenia ruchu zależnego od potrzeb i uwarunkowań lokalnych, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Pomiędzy grobami powinno być zapewnione przejście o szerokości co najmniej 0,5 m.
6. Na cmentarzu parafialnym powinna znajdować się kaplica cmentarna albo przynajmniej kostnica, służące do przechowywania zwłok i prochów oraz do sprawowania liturgii pogrzebu, chyba że w pobliżu znajduje się kościół i długotrwały zwyczaj wskazuje na inne praktyki w konkretnych miejscowościach. Kaplica cmentarna powinna posiadać zaplecze dla celebransu i osób z obsługi pogrzebu. Istnieje obowiązek prowadzenia dla każdego znajdującego się na terenie cmentarza budynku oraz obiektu budowlanego niebędącego budynkiem książki obiektu budowlanego i nanoszenia do niej wpisów osób upoważnionych, a także obowiązek wykonywania wymaganych prawem budowlanym kontroli tych obiektów budowlanych.
7. Jeżeli warunki na to pozwalają, wskazane jest, by w kaplicy cmentarnej lub kostnicy znajdowała się chłodnia lub urządzenie chłodnicze, zapewniające stałą temperaturę przechowywania zwłok, nie wyższą niż 4°C.
8. Zwłoki mogą być przechowywane w kostnicy nie dłużej niż 24 godziny, a jeżeli temperatura, w której są one przechowywane nie jest niższa niż 10°C, nie dłużej niż 72 godziny. Zwłoki, których stan wskazuje na to, że od chwili zgonu upłynęło więcej niż 72 godziny, należy umieścić bezpośrednio w chłodni lub urządzeniu chłodniczym.
9. W parafiach, w których znajdują się kaplice cmentarne lub kostnice, składanie zwłok w obiektach kościelnych położonych poza

cmentarzem jest dozwolone tylko na okres poprzedzający pogrzeb. Nie dotyczy to sytuacji, gdy obiekty te posiadają oddzielne pomieszczenia do przechowywania zwłok aż do chwili pogrzebu.

10. Na cmentarzu niezbędne są punkty pobierania wody. Istnieje obowiązek dokonywania corocznego przeglądu drzewostanu na cmentarzu oraz posiadania protokołów z tych przeglądów.
11. Na cmentarzu należy wyznaczyć wystarczającą liczbę miejsc składowania odpadów, biorąc pod uwagę wielkość cmentarza i liczbę grobów, oraz zapewnić wyposażenie tych miejsc w pojemniki służące do zbierania odpadów komunalnych. Należy zapewnić utrzymanie miejsc składowania odpadów i pojemników do ich zbierania w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym. Liczba pojemników oraz ich wielkość powinna odpowiadać obowiązującym przepisom prawa, w tym rozporządzeniom lokalnym. Parafia zobowiązana jest wykonywać wszelkie obowiązki przewidziane prawem w związku z gospodarowaniem odpadami komunalnymi pochodzącymi z cmentarza.
12. Każda parafia posiadająca cmentarz parafialny musi mieć przeprowadzoną inwentaryzację cmentarza i dysponować następującymi danymi: położenie grobu (kwatery, rząd, numer kolejny grobu), imię i nazwisko oraz adres zamieszkania opiekuna grobu.

2.3. Pracownicy cmentarni

1. Proboszcz, działając w imieniu parafii, może zatrudniać pracowników cmentarnych. Zatrudnienie następuje wyłącznie na podstawie pisemnej umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej.
2. Prace związane z pochówkiem i utrzymaniem cmentarza mogą być wykonywane również przez wolontariuszy, zgodnie z prawem polskim.

2.4. Księgi cmentarne

1. Istnieje obowiązek prowadzenia następującej dokumentacji (ksiąg cmentarnych):
  - a) Księgi osób pochowanych na cmentarzu, prowadzonej według numeracji narastającej lub w układzie rocznikowym. Księga ta powinna zawierać następujące dane dotyczące osób pochowanych na cmentarzu:

- 1) nazwisko i imię (imiona),
- 2) nazwisko rodowe,
- 3) płeć,
- 4) stan cywilny,
- 5) datę i miejsce urodzenia,
- 6) datę i miejsce zgonu,
- 7) informację, czy zgon nastąpił w wyniku choroby zakaźnej,
- 8) imiona i nazwiska rodziców,
- 9) datę pochowania,
- 10) dokładnie określone miejsca pochowania według planu cmentarza,
- 11) w przypadku ekshumacji i przeniesienia do innego grobu na tym samym cmentarzu – datę i miejsce ponownego pochowania, a w przypadku ekshumacji poprzedzającej pochowanie na innym cmentarzu – datę ekshumacji oraz nazwę i adres cmentarza, na którym ma nastąpić ponowne pochowanie,
- 12) numer ewidencyjny,
- 13) rodzaj grobu,
- 14) oznaczenie aktu stanu cywilnego i datę rejestracji zgonu w rejestrze stanu cywilnego oraz nazwę urzędu, który zgon zarejestrował lub numer, datę i wystawcę innego dokumentu, z którego pochodzą dane dotyczące osoby pochowanej,
- 15) informację o zgłoszeniu zgonu i datę zgłoszenia, jeżeli w związku z niedostępnością rejestru stanu cywilnego zgon nie został zarejestrowany w dniu jego zgłoszenia,
- 16) imiona i nazwiska – w odniesieniu do osób uprawnionych do pochowania zwłok,
- 17) oznaczenie organu lub innego podmiotu – w odniesieniu do obowiązanych lub uprawnionych do pochowania zwłok.

W przypadku:

- dziecka martwo urodzonego zamieszcza się dane wymienione w punktach 5, 8-13, 14.
- osób o nieustalonej tożsamości zamieszcza się dane wymienione w punktach 3, 6, 7, 9-13, 14, 15.

Na wnioszek osoby, organu lub innego podmiotu uprawnionego lub obowiązanej do pochowania zwłok księga osób pochowanych na cmentarzu podlega uzupełnieniu:

- w przypadku dziecka martwo urodzonego, po okazaniu odpisu aktu urodzenia – punkty 1, 2, 14, a jeżeli akt urodzenia nie został sporządzony, punkty 1 i 2, uzupełnia się na podstawie pisemnego oświadczenia rodziców;
- w przypadku osoby o nieustalonej tożsamości, na podstawie przedłożonego odpisu aktu zgonu – punkt 14;
- w przypadku niezidentyfikowanych zwłok, których tożsamość została następnie ustalona, na podstawie okazanego odpisu aktu zgonu – punkty 1-5, 8 i 14.

Jeżeli księga osób pochowanych na cmentarzu prowadzona jest w układzie rocznikowym, jej zamknięcia dokonuje się z chwilą wpisu ostatniej osoby pochowanej na cmentarzu w danym roku kalendarzowym. Numerację wpisów do księgi prowadzonej w układzie rocznikowym rozpoczyna się na początku roku kalendarzowego od numeru 1. i kończy się numerem nadanym ostatniemu wpisowi w danym roku kalendarzowym.

b) Księgi grobów – utworzonej na podstawie planu cmentarza zawierającego podział na pola grzebalne (kwatery), rzędy i miejsca. Księga ta powinna zawierać następujące dane:

- 1) numer ewidencyjny,
- 2) nazwisko i imię (imiona) osoby lub osób pochowanych w grobie (w przypadku dziecka martwo urodzonego, którego te dane nie zostały uzupełnione, wpisuje się imiona i nazwiska rodziców),
- 3) datę pochowania,
- 4) rodzaj grobu (ziemny lub murowany),
- 5) miejsce pochowania,
- 6) adnotację o wpisie nagrobka do rejestru zabytków,
- 7) adnotację o wniesionych zastrzeżeniach i opłatach przewidzianych za pochowanie zwłok,
- 8) imię i nazwisko oraz adres osoby, która przyjęła opiekę nad grobem.

Księga grobów prowadzona jest dla wszystkich grobów, a powyżej wymienione dane dotyczą wszystkich zmarłych osób pochowanych w danym grobie, których tożsamość została ustalona.

c) Alfabetyczny spis osób pochowanych na cmentarzu.

Spis ten sporządza się na podstawie księgi osób pochowanych na cmentarzu i powinien zawierać następujące dane:

- 1) nazwisko i imię (imiona) osoby pochowanej na cmentarzu,
  - 2) miejsce pochowania,
  - 3) numer ewidencyjny,
  - 4) w przypadku dziecka martwo urodzonego, którego dane wskazane w punkcie 1. nie zostały uzupełnione, wpisuje się imię i nazwisko matki.
2. Zasady prowadzenia ksiąg cmentarnych określa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji grobów (Dz.U. z 2001 r. nr 90, poz. 1013 z późn. zm.) oraz niniejsza Instrukcja.
  3. Księgi cmentarne mogą być prowadzone w systemie tradycyjnym lub w systemie informatycznym. Systemy informatyczne służące do prowadzenia ksiąg cmentarnych powinny podlegać zabezpieczeniom sprzętowym i programowym uniemożliwiającym przetwarzanie danych w księgach cmentarnych przez osoby nieuprawnione.
  4. Wpisów do ksiąg cmentarnych dokonuje się na podstawie oryginału karty zgonu lub innego dokumentu stanowiącego podstawę do pochowania zwłok.
  5. Wpisów do ksiąg cmentarnych dokonuje:
    - a) proboszcz lub upoważniona przez niego osoba – w przypadku zarządzania cmentarzem osobiście przez proboszcza lub przez administratora cmentarza;
    - b) zarządca cmentarza – w przypadku powierzenia mu zarządzania cmentarzem. Każdy wpis do ksiąg cmentarnych osoba upoważniona do jego dokonania potwierdza swoim podpisem.
  6. Wpisów do księgi osób pochowanych na cmentarzu dokonuje się niezwłocznie, nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia pochowania osoby na cmentarzu. Wpisów tych dokonuje się w kolejności pochowania zmarłych na cmentarzu.
  7. Wpisy do ksiąg cmentarnych powinny być dokonywane w sposób staranny, czytelny i trwały. Pisownia poszczególnych wyrazów nie może budzić wątpliwości i powinna być zgodna z obowiązującą normą ortograficzną, a w zakresie danych dotyczących osoby pochowanej – z dokumentem stanowiącym podstawę ich wpisania. Pomyłki powstałe przy ręcznym lub komputerowym dokonywaniu

- wpisów do ksiąg cmentarnych wykreśla się linią ciągłą w sposób umożliwiający odczytanie wykreślonego zapisu. Prawidłowe brzmienie zapisu wykreślonego wpisuje się w tej samej rubryce lub w rubryce „uwagi”. Przy każdej poprawce zamieścić należy datę i czytelny podpis osoby dokonującej poprawki.
8. Daty wpisuje się do ksiąg cmentarnych słownie i cyframi arabskimi umieszczonymi w nawiasie w kolejności: rok, miesiąc, dzień.
  9. W księgach cmentarnych strony zapisuje się kolejno, nie pozostawiając stron niezapisanych. Strony niezapisane z powodu wad technicznych przekreśla się, wpisując adnotację o przyczynie przekreślenia strony.
  10. Jeżeli w danym roku kalendarzowym nie zostały wykorzystane wszystkie strony ksiąg cmentarnych prowadzonych w układzie rocznikowym, księgi te można wykorzystywać w latach następnych.
  11. Prowadzenie księgi cmentarnej w systemie informatycznym odbywa się w układzie rocznikowym. **Dane zgromadzone w systemie informatycznym podlegają ochronie zgodnie z przepisami o ochronie danych osobowych.**
  12. W przypadku prowadzenia księgi cmentarnej w systemie informatycznym na ostatni dzień roboczy każdego roku kalendarzowego należy wykonać wydruk komputerowy wszystkich nowych danych zawartych w księdze cmentarnej oraz wykonać kopię wszystkich danych sporządzoną na elektronicznym nośniku informacji.
  13. Księgi cmentarne należy przechowywać bezterminowo.
  14. Istnieje bezterminowy obowiązek przechowywania kart zgonu, innych dokumentów stanowiących podstawę do pochowania zmarłego, dokumentów zawierających dane opiekuna grobu, pokwitowań przyjęcia pokładnego, prolongaty oraz opłat za rezerwację miejsca na cmentarzu.
  15. Księgi cmentarne oraz dokumentację, o której mowa w punkcie 24., przechowuje proboszcz w biurze parafialnym lub w biurze cmentarza, w pomieszczeniu zapewniającym należyte ich zabezpieczenie przed uszkodzeniem, zniszczeniem, kradzieżą oraz w sposób uniemożliwiający przetwarzanie danych w księgach cmentarnych przez osoby nieupoważnione. Pomieszczenie,

w którym są przechowywane księgi cmentarne, powinno być w miarę możliwości wyposażone w odpowiedni sprzęt przeciwpożarowy oraz w urządzenia kontrolujące temperaturę i wilgotność powietrza.

16. Niezależnie od ksiąg cmentarnych proboszcz zobowiązany jest do prowadzenia w każdej parafii księgi zmarłych.

2.5. Funkcjonowanie cmentarza

1. Cmentarzem parafialnym zarządza proboszcz osobiście, przez zarządcę cmentarza albo administratora cmentarza.
2. Zarządcę cmentarza należy wybrać w drodze ograniczonego przetargu bądź zapytania ofertowego, skierowanego do co najmniej trzech podmiotów. Oferty przetargowe analizuje i wybiera najkorzystniejszą dla parafii powołana przez proboszcza komisja przetargowa, złożona z trzech przedstawicieli rady parafialnej. Z zarządcą cmentarza musi być zawarta pisemna umowa o świadczenie usług wykonywanych w ramach zarządu. Umowa powinna być zawarta na czas oznaczony dwóch lat, z możliwością jej przedłużenia po podpisaniu stosownego aneksu. Zarządca cmentarza zobowiązany jest do posiadania biura cmentarza będącego biurem obsługi petentów, a stosowne zobowiązanie w tym przedmiocie musi znaleźć się w umowie zawartej przez parafię z zarządcą cmentarza. Zawarta umowa pod rygorem nieważności wymaga zatwierdzenia kanclerza Legnickiej Kurii Biskupiej. Dotyczy to również umów zawartych przed wejściem w życie niniejszej Instrukcji.
3. Administratorem cmentarza może być wyłącznie osoba fizyczna. Administratorem cmentarza nie może być:
  - osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą w zakresie zarządzania cmentarzami lub świadczenia usług pogrzebowych,
  - osoba fizyczna powiązana z podmiotem świadczącym odpłatne usługi pogrzebowe zawodowo lub pozostająca z nim lub z członkami jego organów zarządzających w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia lub w stosunku przysposobienia.
4. Z administratorem cmentarza musi być zawarta pisemna umowa o świadczenie usług wykonywanych w ramach zarządu. Umowa

- zawarta z administratorem cmentarza może być umową o pracę lub umową cywilnoprawną.
5. Proboszcz zobowiązany jest do zapewnienia, by parafia miała zawartą umowę ubezpieczenia cmentarza, przynajmniej w zakresie odpowiedzialności cywilnej. Gdy umowa ubezpieczenia wyłącza odpowiedzialność ubezpieczyciela w przypadku powierzenia zarządzania cmentarzem osobie trzeciej, w tym zarządcy cmentarza lub administratorowi cmentarza, proboszcz powinien zobowiązać te osoby do zawarcia i przedstawienia stosownej umowy ubezpieczenia cmentarza.
  6. Ubezpieczenia poszczególnych obiektów cmentarnych, grobowców i pomników od aktów wandalizmu, przypadkowego uszkodzenia lub zniszczenia, w tym wskutek warunków atmosferycznych, dokonują indywidualnie osoby sprawujące nad nimi pieczę.
  7. Odpowiedzialność parafii za szkody powstałe na terenie cmentarza ograniczona jest do odpowiedzialności za szkody wyrządzone z winy umyślnej proboszcza, zarządcy bądź administratora cmentarza. Ograniczenie to dotyczy również odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach deliktowych¹.
  8. Wszyscy uczestnicy ceremonii pogrzebowych oraz przebywający na cmentarzu są zobowiązani do przestrzegania regulaminu cmentarza oraz zarządzeń i poleceń zarządzającego cmentarzem.
  9. Biuro cmentarza może znajdować się na cmentarzu. W przypadku, gdy biuro cmentarza znajduje się w innym miejscu, na cmentarzu powinna być umieszczona informacja wskazująca jego lokalizację, godziny przyjęć oraz dokładny adres.

---

¹ Odpowiedzialność deliktowa to odpowiedzialność cywilnoprawna wynikająca z czynu niedozwolonego (deliktu), dla której podstawę stanowią wprost przepisy art. 415-449 kodeksu cywilnego, a nie umowa. Warunkiem powstania odpowiedzialności deliktowej jest łączne spełnienie trzech przesłanek, wynikających z art. 415 k.c.: powstanie szkody (rozumianej jako jakikolwiek uszczerbek w dobrach i interesach prawnie chronionych, który nastąpił wbrew woli poszkodowanego, mającej charakter majątkowy – np. zniszczenie rzeczy pokrzywdzonego, lub niemajątkowy – np. naruszenie dobrego imienia pokrzywdzonego), zaistnienie zawinionego zdarzenia wywołującego szkodę (każde działanie lub zaniechanie, z którym ustawa łączy obowiązek naprawienia szkody – tj. czyn bezprawny), istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zdarzeniem (szkoda musi wynikać z bezprawnego zachowania się sprawcy).

Rozdział III

Przepisy dotyczące pochówku i ekshumacji

3.1. Pochówek

1. Do ludzkich zwłok należy podchodzić z szacunkiem. Wyrazem tego jest troska o nienaruszalność i zachowanie zwłok w dobrym stanie aż do czasu pochówku lub kremacji. W tym celu jak najszybciej po zgonie należy je umieścić w odpowiednim miejscu.
2. Zwłoki kapłana, zgodnie ze zwyczajem w danej parafii, mogą być umieszczone w kościele w czasie poprzedzającym mszę świętą pogrzebową.
3. godnie z obowiązującym prawem pochówki poza cmentarzem są zabronione.
4. Cmentarz parafialny służy jako miejsce pochówku parafian. Jest on także miejscem pochówku księży proboszczów i księży współpracowników danej parafii.
5. Pochowanie na cmentarzu parafialnym osoby, która mieszkała poza parafią, wymaga zgody proboszcza zarządzającego cmentarzem.
6. **W miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarządzający cmentarzem parafialnym jest zobowiązany umożliwić pochowanie na tym cmentarzu, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, zmarłych innego wyznania lub niewierzących.**
7. Nie należy tworzyć wydzielonych kwater dla pochówków osób zmarłych w szczególnych okolicznościach (np. samobójców, innowierców lub osób niewierzących). W związku z tym nie należy utrzymywać na cmentarzu parafialnym wydzielonej, niepoświęconej kwatery.
8. **Zarządzający cmentarzem parafialnym nie może odmówić pochowania zwłok osób, które posiadają udokumentowane nabyte prawo do pochówku w określonym miejscu tego cmentarza.** Prawo to służy także bliskim tej osoby, to jest: małżonkowi, wstępnym, zstępnym, rodzeństwu i przysposobionym. Zwłoki tych osób powinny być traktowane na równi ze zwłokami osób należących do Kościoła katolickiego, w szczególności pod względem wyznaczenia miejsca pochowania, właściwego ceremoniału pogrzebowego i wznoszenia stosownych nagrobków.

9. **Przyjęcie zwłok do pochowania na cmentarzu następuje po przedstawieniu karty zgonu zawierającej adnotację kierownika urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu lub zgłoszeniu zgonu. W przypadkach, w których zachodzi uzasadnione podejrzenie, że przyczyną zgonu było przestępstwo, na pochowanie zwłok oprócz karty zgonu wymagane jest zezwolenie prokuratora.**
10. Jeśli w danej miejscowości jest cmentarz komunalny, oprócz karty zgonu zarządzający cmentarzem parafialnym ma prawo żądać od rodziny osoby zmarłej dodatkowych zaświadczeń stwierdzających przynależność do Kościoła katolickiego.
11. Zwłoki osób zmarłych nie mogą być chowane przed upływem 24 godzin od chwili zgonu, chyba że zgon nastąpił na skutek choroby zakaźnej.
12. Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne należy pochować w ciągu 24 godzin od chwili zgonu.
13. W trumnie przeznaczonej dla zwłok osoby dorosłej składa się zwłoki tylko jednej osoby dorosłej albo zwłoki matki z dzieckiem nowo narodzonym lub zwłoki dwojga dzieci w wieku do sześciu lat. Po złożeniu zwłok w trumnie i przymocowaniu wieka, trumny nie wolno otwierać.
14. Prawo pochowania zwłok ludzkich ma najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, to jest:
  - pozostały małżonek,
  - krewni zstępni,
  - krewni wstępni,
  - krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa,
  - powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia.Prawo pochowania zwłok przysługuje również osobom, które do tego dobrowolnie się zobowiązały. Prawo pochowania zwłok osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej przysługuje właściwym organom wojskowym. Prawo pochowania zwłok osób zasłużonych wobec państwa i społeczeństwa przysługuje organom państwowym, instytucjom i organizacjom społecznym.
15. Instrukcje dotyczące pochówku zwłok osób stosuje się odpowiednio do pochówku prochów powstałych ze spopielenia zwłok.

3.2. Groby

1. Wyróżnia się następujące rodzaje grobów:
  - a) grób ziemny – grób stanowiący dół w ziemi, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę i zasypuje ziemią;
  - b) grób murowany – grób stanowiący dół, w którym boki są murowane do poziomu gruntu, do którego składa się trumnę ze zwłokami lub urnę;
  - c) grób rodzinny – grób przeznaczony do składania dwóch lub więcej trumien ze zwłokami lub urn;
  - d) katakumby – pomieszczenie z niszami w ścianie, przeznaczone do pochówku zwłok;
  - e) kolumbarium – budowla z niszami przeznaczonymi do składania urn z prochami.
2. Groby ziemne, groby murowane, groby rodzinne i kolumbaria mogą znajdować się tylko na cmentarzach². **Nie dopuszcza się grzebania ludzi na prywatnych posesjach. Dotyczy to również grzebania księży na terenach przy kościołach.**
3. Na cmentarzach parafialnych zabrania się wydzielania pól przeznaczonych do rozsypywania prochów zmarłych.
4. Na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nieprzekraczających granic powierzchni grobu albo usypywać ziemię w postaci pagórka nad grobem. Nagrobek można ustawić po uzyskaniu zgody zarządzającego cmentarzem parafialnym.
5. Na grobie chrześcijanina winien być umieszczony znak chrześcijańskiej wiary. Napisy na nagrobkach osób ochrzczonych powinny odzwierciedlać prawdy chrześcijańskiej wiary i nawiązywać do Pisma Świętego oraz Tradycji Kościoła katolickiego.
6. **Należy uzyskać zgodę zarządzającego cmentarzem, czyli proboszcza, zarządcy cmentarza lub administratora cmentarza na: pochówek na cmentarzu parafialnym, postawienie każdego nagrobka, wjazd pojazdów mechanicznych na cmentarz, monto-**

---

² Wymagania, jakim muszą odpowiadać groby oraz inne miejsca pochówku, określa Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. nr 48, poz. 284).

wanie ławek, sadzenie drzew i krzewów przy grobach oraz układanie chodników wokół grobów.

7. **Grób nie może być użyty do ponownego chowania przed upływem 20 lat.**
8. Po upływie 20 lat ponowne użycie grobu do chowania nie może nastąpić, jeżeli dysponujący prawem do grobu lub jakkolwiek osoba z rodziny zgłosi zastrzeżenie przeciw temu i uiszczy opłatę przewidzianą jako prolongata za grób. Zastrzeżenie to ma skutek na kolejne lata określone w prolongacie i może być ponownie odnawiane. Zastrzeżenie i uiszczenie odpowiedniej opłaty skutkuje nabyciem prawa do grobu, w tym prawa do wykorzystania miejsca w celu kolejnego pochówku.
9. Po upływie 20 lat, jeżeli nie zgłoszono zastrzeżenia i nie uiszczono prolongaty, grób może być użyty do ponownego pochówku, co oznacza, że zarządzający cmentarzem może wyrazić zgodę na pochowanie tam innego zmarłego. Zarządzający cmentarzem nie ma obowiązku poszukiwania i powiadamiania o tym osób, którym przysługuje prawo do dysponowania grobem. W przypadku, gdy zarządzający cmentarzem posiada wiedzę o osobie opiekującej się grobem oraz możliwy jest kontakt z tą osobą, zaleca się, by powiadomił ją o zamiarze użycia grobu do ponownego pochówku. Zaleca się również, by zarządzający cmentarzem przed przeznaczeniem grobu do ponownego pochówku poinformował o tym zamiarze przez umieszczenie informacji na grobie oraz przez wywieszenie jej na cmentarnej lub parafialnej tablicy ogłoszeń. Ogłoszenie powinno być wywieszane na tablicy ogłoszeń przez okres co najmniej dwóch miesięcy.
10. Jeżeli po upływie 20 lat nie zgłoszono zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu do chowania i nie uiszczono prolongaty, prawo do grobu wygasa dopiero z chwilą, gdy zarządzający cmentarzem użył go do ponownego pochówku, to jest oddał miejsce osobie nieposiadającej wcześniej prawa do grobu w tym miejscu celem pochowania tam zwłok.
11. Jeżeli zarządzający cmentarzem użył grobu do ponownego pochówku, to dysponentowi grobu, który pomimo upływu 20-letniego terminu nie zgłosił zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu

grobu do chowania i nie uścił prolongaty, nie przysługuje roszczenie mające na celu przywrócenie prawa do grobu.

12. **W przypadku grobów murowanych** przeznaczonych do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby, a także do chowania urn zawierających prochy powstałe w wyniku spopielenia zwłok, **nie ma potrzeby po upływie 20 lat składać zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu.** W tym przypadku zarządzającemu cmentarzem nie przysługuje prawo do dysponowania wolnym miejscem w grobie murowanym ani przed, ani po upływie 20 lat od pochowania, ani też do pobierania kolejnej opłaty.
13. Zabrania się użycia do ponownego pochowania grobów mających wartość pamiątek historycznych (ze względu na swoją dawność lub osoby, które są w nich pochowane, lub zdarzenia, z którymi mają związek) albo wartość artystyczną.

3.3. Ekshumacja

1. Ekshumacja zwłok i szczątków może być dokonana:
  - a) na umotywowaną prośbę osób uprawnionych do pochowania zwłok za zezwoleniem właściwego inspektora sanitarnego;
  - b) na podstawie orzeczenia prokuratora lub sądu;
  - c) na podstawie decyzji właściwego inspektora sanitarnego w razie zajęcia terenu cmentarza na inny cel.
2. Zwłoki osób zmarłych na choroby zakaźne, których wykaz ustala minister właściwy do spraw zdrowia, nie mogą być ekshumowane w przypadku przewidzianym w punkcie a) przed upływem dwóch lat od dnia zgonu.
3. Ekshumacja zwłok i szczątków jest dopuszczalna w okresie od 16 października do 15 kwietnia. Właściwy powiatowy inspektor sanitarny może dopuścić wykonanie ekshumacji w innym czasie, przy zachowaniu ustalonych przez niego środków ostrożności. Ekshumację zwłok i szczątków przeprowadza się we wczesnych godzinach rannych.
4. O zamierzonej ekshumacji na cmentarzu należy pisemnie zawiadomić zarządzającego cmentarzem.
5. Z chwilą dokonania ekshumacji następuje utrata prawa do dotychczasowego miejsca pochówku bez obowiązku zwrotu przez parafię

jakichkolwiek opłat za okres, który jeszcze nie upłynął od dnia dokonania wpłaty.

6. Koszty ekshumacji winny być skalkulowane indywidualnie dla każdego cmentarza parafialnego przez proboszcza w porozumieniu z radą parafialną.

Rozdział IV

Usługi cmentarne

1. Osoby uprawnione do pochówku zmarłego zlecają wykonanie usługi pogrzebowej wybranemu przez siebie podmiotowi zajmującemu się świadczeniem tego rodzaju usługi oraz ponoszą wszystkie związane z tym koszty. W skład usługi pogrzebowej powinno wchodzić także wykopanie i zakopanie grobu. **Zarządzający cmentarzem zobowiązany jest umożliwić wykonanie usługi pogrzebowej podmiotowi wybranemu przez osoby uprawnione do pochówku zmarłego. Na terenie cmentarza oraz w innych miejscach należących do parafii obowiązuje zakaz reklamy zakładów pogrzebowych. Zakaz ten dotyczy również zarządcy cmentarza, który zajmuje się także świadczeniem usług pogrzebowych.**
2. Parafia pobiera opłaty cmentarne związane z rezerwacją miejsc na pochówek i pochowaniem zmarłego na cmentarzu parafialnym. Zakres odpłatnych czynności i wysokość należnych opłat jest skalkulowana indywidualnie dla każdego cmentarza parafialnego przez proboszcza w porozumieniu z radą parafialną. Wysokość tych opłat jest jednakowa dla wszystkich osób, w tym dla wszystkich podmiotów świadczących usługi pogrzebowe, nie wyłączając zarządcy cmentarza, któremu powierzono zarządzanie cmentarzem parafialnym, a który niezależnie od świadczonych na rzecz parafii usług zarządzających, świadczy również usługi pogrzebowe.
3. Od podmiotów świadczących usługi pogrzebowe, kamieniarskie i inne usługi świadczone na cmentarzu parafialnym parafia pobiera opłaty za wjazd na cmentarz, za korzystanie z kostnicy, kaplicy cmentarnej na czas ceremonii pogrzebowej, za korzystanie z chłodni lub urządzenia chłodniczego, a także za korzystanie z energii elektrycznej oraz wody dla celów świadczonych usług. Opłaty te należą do opłat cmentarnych, a ich wysokość określona zostanie przez radę parafialną w cenniku cmentarza.

4. Należy odróżnić opłaty ponoszone za korzystanie z mienia cmentarnego i parafialnego przez osobę uprawnioną do pochówku zmarłego od opłat obciążających podmioty świadczące usługi pogrzebowe, kamieniarskie i inne usługi świadczone na cmentarzu parafialnym. **Niedopuszczalne jest obciążanie osób uprawnionych do pochówku zmarłego przez podmioty świadczące usługi pogrzebowe, kamieniarskie i inne usługi świadczone na cmentarzu parafialnym opłatami, które parafia pobiera od tych podmiotów.**
5. Parafia pobiera od najbliższej pozostałej rodziny osoby zmarłej pokładne, to jest opłatę składaną właścicielowi cmentarza w chwili utworzenia nowego grobu oraz w chwili pochowania do już utworzonego grobu kolejnej trumny ze zwłokami lub urny z prochami. Przez uiszczenie pokładnego nie nabywa się prawa do wyłączonego decydowania o wolnym miejscu w grobie rodzinnym (prawa do dysponowania grobem). Prawo do dysponowania grobem jest wspólnym prawem wszystkich osób powiązanych rodzinnie z osobą pochowaną w grobie. W przypadku braku porozumienia pomiędzy tymi osobami spory dotyczące wolnego miejsca w grobie rodzinnym rozstrzygają właściwe organy państwowe. Zarządzający cmentarzem zobowiązany jest stosować się do zasad określonych w Rozdziale III Instrukcji oraz wykonywać prawomocne orzeczenia organów państwowych.
6. Parafia pobiera prolongatę, to jest ponowną opłatę za pochowanie zwłok, uiszczaną po upływie 20 lat, liczonych od dnia pochówku w danym miejscu.
7. Parafia pobiera opłatę za rezerwację miejsca na cmentarzu.
8. Wysokość opłaty za rezerwację miejsca na cmentarzu jest równa wysokości pokładnego. Przy pochówku osoby, która posiada zarezerwowane miejsce na cmentarzu, pobiera się pokładne w wysokości opłaty za 20 lat pomniejszonej o kwotę należną za okres, który jeszcze nie upłynął, a został opłacony przy rezerwacji miejsca.
9. Od najbliższej pozostałej rodziny osoby zmarłej przyjmowana jest ofiara za przeprowadzenie ceremonii pogrzebowej w wymiarze religijnym wraz z mszą świętą. Wysokość tej ofiary może być, na wniosek proboszcza, zatwierdzona przez radę parafialną.

10. Opłaty cmentarne, w tym pokładne, prolongatę, opłaty za rezerwację miejsca na cmentarzu, pobiera proboszcz, a w przypadku powierzenia zarządzania cmentarzem zarządca cmentarza lub administrator cmentarza, którzy to zobowiązani są rozliczyć się z pobranych opłat z proboszczem w terminach określonych w wiążącej ich z parafią umowie. Fakt poboru opłaty winien zostać potwierdzony na druku ścisłego zarachowania, w którym wskazana zostanie kwota pobranej opłaty, data jej zapłaty oraz dane osoby uiszczającej należność (imię i nazwisko, adres zamieszkania, numer telefonu oraz – w miarę możliwości – adres e-mail). Potwierdzenie przyjęcia opłaty powinno być przekazane proboszczowi, który zobowiązany jest do jego przechowywania wraz z księgami cmentarnymi.
11. Wpływy z opłat cmentarnych przeznacza się na pokrycie kosztów utrzymania i zarządzania cmentarzem (w szczególności kosztów utrzymania kaplicy cmentarnej lub Domu Przedpogrzebowego, opłat za wywóz odpadów komunalnych, dostawę wody, energii elektrycznej, ubezpieczenia cmentarza, wynagrodzenia dla zarządcy cmentarza lub administratora cmentarza), a także na wszelkie inwestycje cmentarne i parafialne.
12. Cennik opłat cmentarnych zostaje co roku ustalany przez radę parafialną w oparciu o zasady niniejszej Instrukcji oraz regulaminu cmentarza,
13. Wykonawcy usług pogrzebowych, kamieniarskich, budowlanych zobowiązani są w szczególności do:
  - a) przestrzegania przepisów BHP przy prowadzonych pracach,
  - b) zabezpieczenia rejonu prowadzenia prac przed dostępem osób przypadkowych,
  - c) kopania grobu w miejscu i w sposób wskazany przez proboszcza, zarządcę lub administratora cmentarza,
  - d) wykonania grobu zgodnie z wymiarami określonymi przez proboszcza, zarządcę lub administratora cmentarza,
  - e) wyłożenia miejsca odkopu gruntu z kopanego grobu folią lub innymi materiałami zabezpieczającymi przez zanieczyszczeniem,
  - f) uporządkowania miejsca prowadzenia robót wraz z terenem przyległym po zakończeniu prac,

- g) zgłoszenia odpowiednio proboszczowi, zarządcy lub administratorowi cmentarza faktu zakończenia robót i zamknięcia grobu,
- h) wykonujący usługi pogrzebowe, kamieniarskie, budowlane ponoszą odpowiedzialność za wszelkie wypadki, szkody powstałe przy prowadzeniu prac,
- i) wykonujący usługi pogrzebowe, kamieniarskie, budowlane ponoszą odpowiedzialność za wszelkie ewentualne wypadki i szkody powstałe przy prowadzonych pracach.

Rozdział V

Opiekunowie grobów

1. Zarządzający cmentarzem jest zobowiązany do przyjęcia od osoby wnoszącej pokładne pisemnego oświadczenia zawierającego wskazanie imienia i nazwiska oraz adresu zamieszkania opiekuna grobu. Opiekun grobu jest osobą, z którą zarządzający cmentarzem kontaktuje się we wszelkich sprawach dotyczących grobu.
2. Zmiana opiekuna grobu może być dokonana w następujących przypadkach:
  - a) przed upływem 20 lat – za pisemną zgodą obecnego opiekuna grobu,
  - b) po upływie 20 lat – w czasie dokonywania prolongaty, a w przypadku grobów murowanych przeznaczonych do pomieszczenia zwłok lub urn więcej niż jednej osoby za pisemną zgodą obecnego opiekuna grobu,
  - c) wydania w sytuacjach przewidzianych prawem prawomocnego orzeczenia sądu lub właściwego organu administracji publicznej.
3. W przypadku śmierci opiekuna grobu opiekunem grobu zostaje osoba, która dokonała jego pochowania, chyba że opieki podejmie się inna najbliższa pozostała rodzina zmarłego pochowanego w tym grobie. Zasada ta obowiązuje w przypadku śmierci dalszych opiekunów grobu.

Przepisy końcowe

1. Z niniejszą instrukcją należy zapoznać wszystkich kapłanów i diakonów posługujących w duszpasterstwie, podmioty gospodarcze i osoby zarządzające lub prowadzące cmentarze parafialne.

2. Wdrożenie zasad wynikających z instrukcji należy do proboszczów.
3. Instrukcja wchodzi w życie 1 stycznia 2024 r.

† Andrzej Siemieniowski
Biskup Legnicki

Legnica, 2 listopada 2023 r., l.dz. 1623/2023

Załącznikiem do Instrukcji jest propozycja Regulaminu Cmentarza Parafialnego.

Wykaz źródeł obowiązującego prawa:

Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r.

Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U. z 1998 r. nr 51, poz. 318).

Oświadczenie Rządowe z dnia 26 stycznia 1998 r. w sprawie Deklaracji Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 kwietnia 1997 r. w celu zapewnienia jasnej wykładni przepisów Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie w dniu 28 lipca 1993 r. (M.P. z 1998 r. nr 4, poz. 51).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (t.j. Dz.U. z 2005 r. nr 231, poz. 1965 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 1169 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 2126 z późn. zm.).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. nr 48, poz. 284).

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. z 1959 r. nr 52, poz. 315).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2001 r. w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji grobów (Dz.U. z 2001 r. nr 90, poz. 1013 z późn. zm.).

Rozporządzenie Minister Zdrowia z dnia 7 grudnia 2001 r. w sprawie postępowania ze zwłokami i szczątkami ludzkimi (Dz.U. z 2001 r. nr 153, poz. 1783 z późn. zm.).

- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków (Dz.U. z 2011 r. nr 75, poz. 405 z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 grudnia 2001 r. w sprawie wykazu chorób zakaźnych, w przypadku których stwierdzenie zgonu wymaga szczególnego postępowania ze zwłokami osób zmarłych na te choroby (Dz.U. z 2001 r. nr 152, poz. 1742).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. 2016 r. poz. 290 z późn. zm.).
- Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

REGULAMIN CMENTARZA PARAFIALNEGO PARAFII RZYMSKOKATOLICKIEJ PW. ....

Preambuła

Cmentarz jest świętym miejscem grzebania i spoczynku osób zmarłych oraz modlitwy, jest też miejscem zadumy nad życiem i wiecznością, dlatego też Kościół otacza go szczególną opieką. Miejscu temu należy się cześć religijna i poszanowanie. Celem zapewnienia należynej czci zmarłym i zachowania powagi miejsca oraz zapewnienia porządku i utrzymania właściwego stanu estetycznego powierza się cmentarz wraz z jego urządzeniami szczególnej trosce przebywających na jego terenie zgodnie z postanowieniami niniejszego Regulaminu.

Na podstawie *Kodeksu prawa kanonicznego* oraz art. 2 i art. 45 *Ustawy o stosunku Państwa do Kościoła w Rzeczypospolitej Polskiej*³, a także uwzględniając *Instrukcję biskupa legnickiego w sprawie zarządzania cmentarzami parafialnymi na terenie diecezji legnickiej* z dnia 18 października 2016 r., przy poszanowaniu przepisów państwowych, a w szczególności *Ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach*

---

³ Dz.U. 2018 poz. 380 t.j. z dnia 2018.02.15 z późn. zm. w związku z art. 8 ust. 3, art. 23 i art. 24 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską podpisanego w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U.1998 r. nr 51, poz. 318 z dnia 2018.02.15).

*i chowaniu zmarłych*⁴ (wraz z przepisami wykonawczymi), stanowi się, co następuje:

§ 1

1. Cmentarz parafialny ....., zwany dalej Cmentarzem, jest własnością Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem ..... przy ul. ....
2. Cmentarzem zarządza każdorazowy proboszcz lub administrator parafii osobiście, zwany dalej Zarządzającym. Zarządzający może zlecić czynności administracyjne innym osobom, co wymaga piśmennego potwierdzenia.
3. Wszystkie sprawy związane z Cmentarzem załatwiane są w Biurze Cmentarza, które mieści się (np. w Kancelarii parafialnej) przy ul. ....
4. Cmentarz służy jako miejsce pochówku parafian, a także księży proboszczów i księży współpracowników danej parafii.
5. Pochowanie na Cmentarzu osoby, która mieszka poza parafią, wymaga zgody Zarządzającego.
6. Zarządzający ma prawo żądać od rodziny osoby zmarłej zaświadczeń stwierdzających przynależność do Kościoła katolickiego.
7. Prawo pochowania zwłok ludzkich ma najbliższa rodzina osoby zmarłej, to jest pozostały małżonek, krewni zstępni, krewni wstępnicy, krewni boczni do czwartego stopnia pokrewieństwa, powinowaci w linii prostej do pierwszego stopnia, a także w określonych sytuacjach organy wojskowe, państwowe, instytucje i organizacje społeczne w przypadku osób zasłużonych wobec państwa i społeczeństwa.
8. Przyjęcie zwłok do pochowania na Cmentarzu następuje po przedstawieniu przez osobę uprawnioną zarejestrowanej w USC karty zgonu, a także zgody właściwego prokuratora, jeżeli zgon nastąpił w wyniku przestępstwa lub przy podejrzeniu udziału osób trzecich, nadto przedłożeniu do wglądu Zarządzającego (pracownika Kancelarii Parafialnej) odpisu aktu zgonu oraz uiszczeniu opłat. W przypadku kremacji zwłok dodatkowo wymagane jest

---

⁴ Dz. U. 2017 poz. 912 t.j. z dnia 2017.05.10 z późn. zm.

dostarczenie protokołu lub świadectwa kremacji jednoznacznie określającego tożsamość prochów.

9. W przypadku przyjęcia do pochowania zwłok osoby zmarłej poza granicami kraju wszelkie dokumenty niezbędne do pochowania, a wystawione w języku obcym, winny być przedłożone wraz z tłumaczeniem na język polski, dokonany przez tłumacza przysięgłego.
10. Cmentarz otwarty jest codziennie w czasie otwarcia bram kościelnych. Przebywanie na terenie Cmentarza po zamknięciu bramy jest niedozwolone.
Cmentarz jest czynny w godzinach (np. 6.00-21.00, całodobowo).
11. Wszyscy uczestnicy ceremonii pogrzebowych oraz przebywający na Cmentarzu są zobowiązani do poszanowania świętości miejsca, zachowania ciszy i szacunku należnego osobom zmarłym oraz dbania o czystość i porządek, przestrzegania regulaminu Cmentarza oraz zarządzeń i poleceń Zarządzającego.
12. W szczególności niedozwolone jest na terenie Cmentarza:
  - przebywanie poza godzinami jego otwarcia,
  - przebywanie w stanie nietrzeźwym, spożywanie napojów alkoholowych i środków odurzających, palenie papierosów,
  - wprowadzanie zwierząt,
  - niszczenie lub samowolne przemieszczanie elementów małej architektury,
  - wyrzucanie śmieci w miejscach niedozwolonych oraz wypalanie śmieci,
  - umieszczanie reklam i rozkładanie wizytówek,
  - wjeżdżanie rowerami,
  - chodzenie po urządzeniach miejsc grzebalnych oraz po płytach grobów murowanych,
  - handlowanie i zarabkowanie bez zgody Zarządzającego.

§ 2

1. Na grobach można ustawiać nagrobki o wymiarach nieprzekraczających granic powierzchni grobu.
2. Na nagrobku chrześcijanina winien być umieszczony znak chrześcijańskiej wiary, a umieszczone na nich napisy i użyta symbolika nie mogą naruszać wyznaniowego charakteru Cmentarza.

3. Zgoda Zarządzającego jest niezbędna na:
  - a) pochówek na Cmentarzu,
  - b) ekshumacje,
  - c) postawienie i remont każdego nagrobka,
  - d) wjazd pojazdów mechanicznych,
  - e) montowanie ławek, sadzenie drzew i krzewów przy grobach oraz układanie chodników wokół grobów.
4. Rozpoczęcie prac remontowych i budowlanych można podjąć dopiero po uzgodnieniu z Zarządzającym ich zakresu i terminu. Wykonywanie prac budowlanych i porządkowych nie może zakłócać spokoju i powagi miejsca oraz kolidować z trwającymi ceremoniami pogrzebowymi.
5. Wykonawca prac jest zobowiązany do posiadania przy sobie dokumentu stwierdzającego zgodę na ich wykonanie oraz naprawienia wszelkich szkód powstałych w wyniku wykonywanych prac. Wykonawca ponosi wyłączną odpowiedzialność za działania i zaniechania swoich pracowników, realizujących prace i usługi na terenie Cmentarza.
6. Zabrania się wyrzucania gruzu, nadmiaru ziemi i odpadów po robotach budowlanych do pojemników służących do zbierania odpadów komunalnych Cmentarza. Wykonawca musi je usunąć na własny koszt.
7. Za zniszczenia i szkody powstałe w związku z działaniem sił przyrody, kradzieżą i aktami wandalizmu parafia nie ponosi odpowiedzialności.
8. Odpowiedzialność parafii za szkody powstałe na terenie Cmentarza ograniczona jest do odpowiedzialności za szkody wyrządzone z winy umyślnej. Ograniczenie to dotyczy również odpowiedzialności odszkodowawczej na zasadach deliktowych.
9. Ubezpieczenia poszczególnych obiektów cmentarnych od aktów wandalizmu, przypadkowego uszkodzenia lub zniszczenia, w tym wskutek warunków atmosferycznych, mogą dokonywać indywidualnie osoby sprawujące nad nimi pieczęć.

§ 3

1. Grób nie może być użyty do ponownego chowania przed upływem 20 lat.

2. Po upływie 20 lat ponowne użycie grobu do chowania nie może nastąpić, jeżeli jakakolwiek osoba zgłosi zastrzeżenie przeciw temu i uiści opłatę przewidzianą za pochowanie zwłok. Zastrzeżenie to ma skutek na dalszych 20 lat i może być odnowione.
3. Po upływie 20 lat, jeżeli nie zgłoszono zastrzeżenia i nie uiszczono opłaty za pochowanie zwłok, grób może być użyty do ponownego pochówku, co oznacza, że Zarządzający może wyrazić zgodę na pochowanie tam innego zmarłego. Zarządzający nie ma obowiązku poszukiwania i powiadamiania o tym osób, którym przysługuje prawo do dysponowania grobem, jednak jeżeli będzie to możliwe, to Zarządzający powiadomi osobę opiekującą się grobem o zamiarze użycia grobu do ponownego pochówku, a także umieści odpowiednią informację na grobie oraz na okres dwóch miesięcy na tablicy ogłoszeń. Okres karencji po upływie 20 lat wynosi jeden rok.
4. Jeżeli po upływie 20 lat nie zgłoszono zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu do chowania i nie uiszczono opłaty przewidzianej za pochowanie zwłok, prawo do grobu wygasa dopiero z chwilą, gdy Zarządzający użył go do ponownego pochówku, to jest oddał miejsce osobie nieposiadającej wcześniej prawa do grobu w tym miejscu celem pochowania zwłok. W takiej sytuacji nie przysługuje roszczenie mające na celu przywrócenie prawa do grobu.
5. W przypadku grobów rodzinnych murowanych przeznaczonych do pomieszczenia zwłok więcej niż jednej osoby, a także do chowania urn zawierających prochy powstałe w wyniku spopielenia zwłok nie ma obowiązku po upływie 20 lat składać zastrzeżenia przeciwko ponownemu użyciu grobu.
6. Z chwilą dokonania ekshumacji następuje utrata prawa do dotychczasowego miejsca pochówku, bez prawa obowiązku zwrotu przez parafię jakichkolwiek opłat za okres, który jeszcze nie upłynął od dnia dokonania wpłaty.

§ 4

1. Osoby uprawnione do pochówku zmarłego zlecają wykonanie ceremonii pogrzebowej wybranemu przez siebie podmiotowi zajmującemu się świadczeniem tego rodzaju usług i ponoszą wszystkie związane z tym koszty.

2. Osoby uprawnione do pochówku zmarłego uzgadniają z Zarządzającym sposób i miejsce przygotowania grobu. Przygotowanie grobu ze względów porządkowych może zostać zlecone innemu podmiotowi zajmującemu się świadczeniem tego rodzaju usług. Osoby uprawnione do pochówku zmarłego ponoszą wszystkie koszty związane z przygotowaniem grobu.
3. Opłaty cmentarne, zgodnie z ustalonym cennikiem, pobiera Zarządzający. Wpływy z opłat cmentarnych przeznacza się na pokrycie kosztów utrzymania i zarządzania Cmentarzem, a także na wszelkie inwestycje cmentarne i parafialne.
4. Od najbliższej pozostałej rodziny osoby zmarłej przyjmowana jest ofiara za przeprowadzenie ceremonii pogrzebowej w wymiarze religijnym wraz z mszą świętą.
5. Celebrowanie liturgii pogrzebu przez duchownych innych wyznań wymaga zgody Zarządzającego Cmentarza.

§ 5

1. Zarządzający jest zobowiązany do przyjęcia od osoby wnoszącej pokładne, to jest opłaty składanej właścicielowi Cmentarza w chwili utworzenia nowego grobu oraz w chwili pochowania do już utworzonego grobu kolejnej trumny ze zwłokami lub urny z prochami, pisemnego oświadczenia zawierającego wskazanie imienia i nazwiska oraz adresu zamieszkania opiekuna grobu. Opiekun grobu jest osobą, z którą Zarządzający kontaktuje się we wszystkich sprawach dotyczących grobu.
2. Poprzez uiszczenie pokładnego nie nabywa się prawa do wyłącznego decydowania o wolnym miejscu w grobie rodzinnym (prawa do dysponowania grobem). Prawo do dysponowania grobem jest wspólnym prawem wszystkich osób powiązanych rodzinnie z osobą pochowaną w grobie. Uprawnieni do grobu mają prawo składania zastrzeżeń do decyzji dysponenta. Osoby składające oświadczenia przed administratorem ponoszą całkowitą odpowiedzialność za ich treść.
3. Za opiekę i estetyczny wygląd grobu odpowiada rodzina zmarłego lub osoba przez nią upoważniona.
4. W sprawach nieuregulowanych niniejszym Regulaminem mają zastosowanie postanowienia Instrukcji w sprawie zarządzania

cmentarzami parafialnymi na terenie diecezji legnickiej wydanej przez biskupa legnickiego oraz powszechnie obowiązujące przepisy prawa dotyczące cmentarzy wyznaniowych.

5. Kancelaria Cmentarza przechowuje, przetwarza i uaktualnia wszelkie dane i dokumenty dotyczące istniejących grobów oraz prowadzi księgi cmentarne z zachowaniem wymogów określonych właściwymi przepisami prawa. Dane osobowe dysponentów grobów podlegają ochronie zgodnie z obowiązującym przepisami.
6. Regulamin wchodzi w życie z dniem ..... i z tym dniem traci moc dotychczasowy Regulamin Cmentarza.

....., dnia ..... r.

ks. ....

Proboszcz parafii

Zatwierdzony przez Legnicką Kurię Biskupią
dnia .....

IV. AKTA LEGNICKIEJ KURII BISKUPIEJ

12.

WSPOMNIENIE O ZMARŁYCH KSIĘŻACH Z DIECEZJI LEGNICKIEJ

Śp. ks. Stanisław Kasper Stróżyński (1943-2023)

1 grudnia 2023 r., w 80. roku życia, w 55. roku kapłaństwa, odszedł do Pana ks. Stanisław Kasper Stróżyński, kanonik *expositorii canonicalis*.

Urodził się 6 kwietnia 1943 r. w Samborze (dawne województwo lwowskie), święcenia prezbiteratu przyjął 22 czerwca 1968 r. we Wrocławiu.

Po święceniach posługiwał w parafiach: w Oleśnicy, Polanicy-Zdroju, Kątach Wrocławskich, Polkowicach, Wrocławiu-Muchoborze, Brzegu Dolnym, Smogorzowie wielkim, Ulesiu i Grzymalinie.

Uroczystości pogrzebowe przebiegały następująco:

- 6 grudnia 2023 r., kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Ulesiu:
  - godz. 11.30 – oficjalne przemówienia i pożegnania;
  - godz. 12.00 – Msza św. pogrzebowa pod przewodnictwem bp. Piotra Wawrzynka.

Śp. ks. Marek Pluskota (1955-2023)

15 grudnia 2023 r., w 68. roku życia, w 41. roku kapłaństwa, odszedł do Pana ks. Marek Pluskota, kanonik gremialny Kapituły Krzeszowskiej.

Urodził się 2 lipca 1955 r. w Zielonej Górze, święcenia prezbiteratu przyjął 22 maja 1982 r. we Wrocławiu.

Po święceniach posługiwał jako wikariusz w parafiach: pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Górze, pw. Opatrzności Bożej we Wrocławiu-Nowym Dworze oraz pw. św. św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze. Od 1993 r. był proboszczem parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej w Rokitykach, a od 2008 r. proboszczem parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Polkowicach. Pełnił posługę ojca duchownego prezbiterów rejonu lubińskiego-polkowickiego i dziekana dekanatu Polkowice.

Uroczystości pogrzebowe przebiegały następująco:

- 18 grudnia 2023 r., kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski w Polkowicach:
  - godz. 19.00 – msza św. za zmarłego kapłana pod przewodnictwem bp. Piotra Wawrzynka;
- 19 grudnia 2023 r., pw. Matki Bożej Królowej Polski w Polkowicach:
  - godz. 11.30 – oficjalne przemówienia i pożegnania;
  - godz. 12.00 – Msza św. pogrzebowa pod przewodnictwem biskupa legnickiego Andrzeja Siemieniewskiego;
  - po Eucharystii dalsza część ceremonii pogrzebowej na cmentarzu komunalnym w Polkowicach.

13.

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIENSTWA

Ks. Stanisław Araszczuk – mianowany dziekanem dekanatu Legnica Zachód na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1838/2023).

Ks. Marcin Bałdyga (archidiecezja warmińska) – ustanowiony sędzią diecezjalnym Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1484/2023).

Ks. Józef Borowski – mianowany dziekanem dekanatu Legnica Wschód na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1837/2023).

Ks. Radosław Ciesielski – odwołany z parafii pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty w Jeleniej Górze i skierowany na leczenie do Zakładu Lecznictwa Odwykowego dla Osób Uzależnionych od Alkoholu w Czarnym Borze (13.10.2023, l.dz. 1520/2023).

- Ks. Andrzej Jarosiewicz** – odwołany z urzędu proboszcza parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Boleśławcu i ustanowiony proboszczem parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Węglińcu (27.11.2023, l.dz. 1701/2023).
- Ks. Sławomir Kowalski** – zatwierdzony audytorem w Sądzie Kościelnym Diecezji Legnickiej na okres pięciu lat (3.10.2023, l.dz. 1553/2023).
- Ks. Janusz Kozyra** – odwołany z urzędu proboszcza parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Węglińcu i ustanowiony proboszczem parafii pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Olszynie (27.11.2023, l.dz. 1737/2023).
- Ks. Jan Kułyna** – mianowany dziekanem dekanatu Zgorzelec na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1841/2023).
- Ks. Tomasz Kwiecień** – mianowany diecezjalnym inspektorem ochrony danych (15.12.2023, l.dz. 1843/2023).
- Ks. Bartłomiej Łuczak** (diecezja świdnicka) – ustanowiony sędzią diecezjalnym Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1487/2023).
- Ks. Marek Matyszek** – odwołany z parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Ścinawie i mianowany administratorem parafii pw. Chrystusa Króla w Dłużycach (9.11.2023, l.dz. 1655/2023).
- Ks. Janusz Ospa** – mianowany dziekanem dekanatu Lubin Wschód na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1839/2023).
- Ks. Krzysztof Patejuk** (archidiecezja warmińska) – ustanowiony sędzią diecezjalnym Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1485/2023).
- Ks. Andrzej Pławiak** – odwołany z funkcji administratora parafii pw. Chrystusa Króla w Dłużycach (9.11.2023, l.dz. 1656/2023).
- Ks. Grzegorz Ropiak** – mianowany administratorem parafii pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Świeradowie Zdroju (23.12.2023, l.dz. 1864/2023).
- Ks. Piotr Różycki** – mianowany wicedziekanem dekanatu Jawor na pięcioletnią kadencję (6.12.2023, l.dz. 1743/2023).

- Ks. Marcin Sajdak** (diecezja świdnicka) – ustanowiony sędzią diecezjalnym Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1486/2023).
- Ks. Przemysław Słyszko** – skierowany w charakterze rezydenta do parafii pw. św. Jadwigi Śląskiej w Zgorzelcu (3.12.2023, l.dz. 1757/2023).
- Ks. Adam Szpotański** – odwołany z parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Legnicy; pozwolenie na zamieszkanie w Polskim Papieskim Instytucie Kościelnym w Rzymie na czas stażu podoktorskiego, w okresie od 2 lutego do 29 czerwca 2024 r. (30.12.2023, l.dz. 1873/2023).
- Ks. Mariusz Szymański** – odwołany z urzędu proboszcza parafii pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Świeradowie Zdroju i ustanowiony proboszczem parafii pw. Matki Bożej Królowej Polski w Polkowicach (23.12.2023, l.dz. 1863/2023); odwołany z funkcji wicedziekana dekanatu Gryfów Śląski (28.12.2023, l.dz. 1868/2023).
- Ks. Andrzej Tarnowski** – odwołany z funkcji administratora parafii pw. Przemienienia Pańskiego w Białej i ustanowiony proboszczem tejże parafii (25.10.2023, l.dz. 1583/2023).
- Ks. Ryszard Trzósło** – mianowany dziekanem dekanatu Bogatynia na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1836/2023).
- Ks. Bogusław Wolański** – odwołany z urzędu proboszcza parafii pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny w Olszynie i ustanowiony proboszczem parafii pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Bolesławcu (27.11.2023, l.dz. 1736/2023); odwołany ze stanowiska dziekana dekanatu Lubań (27.11.2023, l.dz. 1738/2023).
- Ks. Daniel Zając** – odwołany z parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Piechowicach; zezwolenie na podjęcie pracy duszpasterskiej w diecezji Ozieri we Włoszech (29.09.2023, l.dz. 1410/2023).
- Ks. Krzysztof Żmigrodzki** – mianowany dziekanem dekanatu Lubań na pięcioletnią kadencję (15.12.2023, l.dz. 1835/2023).

14.
INNE ZMIANY

- Alicja Kondratowicz** – ustanowiona obrończą węzła małżeńskiego Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1489/2023).
- Małgorzata Sztolf** – ustanowiona sędzią diecezjalnym Sądu Kościelnego Diecezji Legnickiej na okres jednego roku do 1 października 2024 r. (2.10.2023, l.dz. 1488/2023).
- s. M. Olga Soroka CSMM** – mianowana referentką Referatu ds. Misji Legnickiej Kurii Biskupiej (17.10.2023, l.dz. 1538/2023).
- Teresa Bielawska** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1796/2023).
- Halina Antonina Chrzanowska** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1801/2023).
- Maria Joanna Daukszewicz** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1803/2023).
- Jadwiga Gąsiorowska** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1798/2023).
- Stanisława Barbara Gliszczyńska-Matusik** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1799/2023).
- Krystyna Romana Kazieczko** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1802/2023).
- Irena Malinowska** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1804/2023).
- Regina Olszewska** – poświęcona Bogu (*vidua consecrata*) 3 grudnia 2023 r. w katedrze pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy (13.12.2023, l.dz. 1797/2023).

15.

INFORMACJA O KARZE KOŚCIELNEJ

Znak: P 464 – 3/2023/2

Szczecin, 4 października 2023 r.

Ks. Marek Rokosz, s. Edwarda i Marii z d. Ciołek, urodzony 27 sierpnia 1965 r. w Dębicy, kapłan archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, wyświęcony na prezbitera 6 czerwca 1992 r. w Szczecinie, z powodu przestępstwa określonego w kan. 1371 2°; Kodeksu Prawa Kanonicznego, 4 października 2023 r. zostaje suspendowany *a divinis* i w tej sytuacji nie może być dopuszczony do sprawowania czynności wynikających z przyjętych święceń.

† *Andrzej Dzięga*
Arcybiskup Metropolita Szczecińska-Kamieński

Ks. Robert Kaszak
Wicekanclerz Kurii

Kuria Diecezjalna Płocka
L.dz. 2178/2023

Płock, 10 października 2023 r.

Kuria Diecezjalna Płocka uprzejmie informuje, że biskup płocki Szymon Stułkowski, dekretem z dnia 27 września 2023 r. (nr 2078/2023), nałożył na **ks. Marka Mikołaja Mizerskiego**, urodzonego 5 grudnia 1959 r. w Łęczycy, wyświęconego 15 czerwca 1985 r. w Płocku, karę suspensy obejmującą zakaz wykonywania wszystkich aktów władzy święceń (kan. 1333 § 1 n. 1 KPK) oraz noszenia stroju duchownego.

Ks. Piotr Grzywaczewski
Kanclerz

Kuria Diecezjalna w Bydgoszczy
N. 649 (2023) BP

Bydgoszcz, 22 listopada 2023 r.

Kuria Diecezjalna w Bydgoszczy informuje, ks. bp Krzysztof Włodarczyk, Biskup Bydgoski, dekretem z dnia 14 listopada 2023 r., Prot. N. 632 (2023) BP, nałożył na **ks. Macieja Kozłowskiego** – kapłana diecezji bydgoskiej (ur. 5 stycznia 1986 r. w Bydgoszczy, wyświęconego 26 maja 2012 r. w Bydgoszczy), karę suspensy *a divinis* obejmującą zakaz wykonywania wszystkich aktów władzy święceń na podstawie kan. 1333 oraz 1371 § 2 Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz noszenia stroju duchownego.

Ks. Grzegorz Nowak
Kanclerz

Kuria Metropolitalna Warszawska
1734/3/AP/2023

Warszawa, 12 grudnia 2023 r.

Kuria Metropolitalna Warszawska uprzejmie informuje, iż dekretem z dnia 11 października br. (nr 1734/2/AP/2023) Kazimierz Kardynał Nycz, Arcybiskup Metropolita Warszawski, nałożył na **ks. Marcina Fałkowskiego** (wyświęconego 28 maja 2011 r.), zgodnie z kan. 1395 § 1 Kodeksu Prawa Kanonicznego, karę suspensy, zabraniającą wykonywania wszelkich aktów wynikających z władzy święceń, władzy rządzenia, pełnienia jakichkolwiek urzędów oraz noszenia stroju duchownego.

Ks. Janusz Bodzon
Kanclerz

16.
INFORMACJA O PRZENIESIENIU
DO STANU ŚWIECKIEGO

Kuria Metropolitalna Warszawska
1905/4/AP/2023

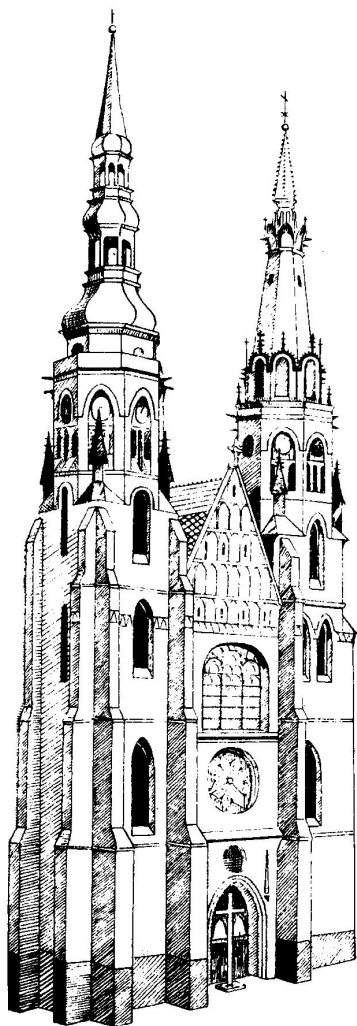
Warszawa, 23 listopada 2023 r.

Kuria Metropolitalna Warszawska uprzejmie informuje, że **ks. Michał Wudarczyk**, wyświęcony 24 maja 2009 r., reskryptem Dykasterii ds. Duchowieństwa Prot. N. 2023 1865/S z dnia 12 lipca 2023 r., został przeniesiony przez Ojca Świętego Franciszka do stanu świeckiego, otrzymując dyspensę od zobowiązań wynikających ze święceń kapłańskich, łącznie z celibatem. Reskrypt został notyfikowany w dniu 5 września 2023 r.

Ks. Janusz Bodzon
Kanclerz

KATEDRA LEGNICKA
PW. ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW PIOTRA I PAWŁA